

**laisvai
lietuviai**

APRIL 1995 BALANDIS

KELIAS Į MŪSŲ DAVSINĮ PRISIKĖLIMĄ	109	Juozas Vaišnys, SJ
KRIKŠČIONIŠKOJI VERTYBIŲ SKALĖ	112	Kardinolas Alfred Bengsch
DIEVUI — TAIP, BAŽNYČIAI — NE	116	Algirdas Paliokas, SJ
DVASIOS VAISIAI	120	Chiara Lubich
BUS ATĖJUSI VALANDA	121	Julija Švabaite
IMPRESIJOS (III)	122	Rima Vinciūnienė
MALDINGUMAS IR DVASINGUMAS	126	Ses. Ona Mikailaitė
IDEALI MOKYTOJA	128	Elena Šidlauskienė
SEKTŲ FENOMENAS	132	Informacinis leidinys
RAŠOME LAIŠKĄ	136	Antanė Kučinskaitė
KNYGOS	138	Red.
TĖVYNĖJE	139	Marija A. Jurkutė
ATGARSIAI	141	Red.
ŠYPSULIAI	143	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	144	Juoz.Pr.

Šis numeris iliustruotas V. Petravičiaus grafikos darbų nuotraukomis.

Viršelio piešinys — dail. Rasos Sutkutės.

Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.

Apdaila — Teresės Bogutienės.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

laiškas lietuviams

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1993 / BALANDIS — APRIL / VOL. XLIV, NO. 4

KELIAS Į MŪSŲ DVASINĮ PRISIKĖLIMĄ

JUOZAS VAIŠNYS, SJ

Pavasario saulei prikėlus gamtą iš miego, apie prisikėlimą ir žmogus pagalvoja. Jo šviesos ištroškusios akys kyla aukštyrų ir gėrisi mėlyna, skaisčia padange. Jis kelia rankas ir širdį prie Dievo, kurs jam prisikėlimą ir gyvenimą žada. Jeigu taip Visagalis yra suplanuota, kad po žiemos šalčių gyvenimui keltųsi net ir menkiausias gamtos kūrinėlis, tad ar galėtų iš mirties nesikelti visos gamtos pažiba ir jos valdovas — žmogus?

Koks liūdnas ir nykus būtų pasaulis, jei nebūtų prisikėlimo: jei diena grimztų į tamsą be vilties, kad rytoj vėl kelsis šviesa, jeigu vasara pasinertų rudens ūkanose ir žiemos gruode be vilties, kad ją vėl prikels pavasaris. Koks liūdnas būtų žmogaus gyvenimas, jeigu jis, lenkiamas senatvės, netikėtų, kad vėl grįš nepraeinanti jaunystė. Tai nebūtų gyvenimas, o tik kelionė į mirtį, tai būtų tik laidotuvių procesija.

Kaip liūdnas ir nykus būtų pasaulis, jeigu jam nebūtų sušvitusi atpirkimo šviesa, kuri iš tamsaus kapo prisikėlė, kad vestų žmogų į amžiną prisikėlimą. Ne mirčiai žmogus yra sutvertas, bet gyvenimui. Ne kančia ir liūdesys yra jo dalis, bet laimė ir džiaugsmas.

Saulės atspindžiuose

V. Petravičius

Kai skamba ir gaudžia Velykų varpai, kai žmonės gieda himnus, skelbiančius pergalę, triumfą, džiaugsmą ir viltį, kartais ne vienas nuleidžia žemyn akis ir pagalvoja, ar mes einame prisikėlimo, ar mirties keliu. Juk pasaulyje tiek skurdo, vargo, kančios... Pasaulis pilnas kontrastų: vienur klesti didžiausia ekonominė gerovė ir net prabanga, o kitur milijonai miršta badu. Šiandien daug kalbama apie laisvę, bet gyvenimas dar pilnas vergijos liekanų.

Visi supranta modernaus karo baisumą, bet nė viena šalis nenori lengvai atsisakyti savo pasigamtintų ginklų, gresiančių žmonių sunaikinimu. Tai vienur, tai kitur vis dar vyksta karai, nekaltų žmonių beprasmyčiai žudymai. Klestint didžiausiai mokslo pažangai, žmogus, visiškai pasimetęs gyvenime, nežino, kam jis gyvena, kur eina, ko siekia. Visi kalba apie vienybę, bet nė piršto nepakelia jai ugdyti: žmogus prieš žmogų kovoja, brolis brolių išduoda, visur tiek maža meilės, tiek daug neapykantos.

Didžiojo šeštadienio bažnytinėje liturgijoje viešpatauja ypatinga nuotaika: baigiasi gavėnia ir prasideda Velykos. Džiaugsmas maišosi su liūdesiu, kentėjimas keičiasi į triumfą, mirtis kovoja su gyvybe, ant kapo iškyla prisikėlimo vėliava. Tai prasmingiausias mūsų gyvenimo simbolis. Gyvenimas yra pilnas kontrastų — tai gėrio ir blogio, šviesos ir tamsos, meilės ir neapykantos mišinys. Apšviesti tamsą, nugalėti blogį gėriu, neapykantą meile — tai žmogaus gyvenimo uždavinys.

Kai Kristus iš paskutinės vakarienės salės ėjo kentėti ir mirti, kai jam buvo belikusios kelios minutės dar būti drauge su savo mylimais mokiniais, jis jiems kalbėjo apie tai, kas svarbiausia, apie savo mokslo esmę ir pagrindą, nuolat kartodamas tik du žodžius: vienybė ir meilė. “Tai mano įsakymas, kad mylėtumėte vienas kitą, kaip aš jus mylėjau... Būkite viena, kaip aš ir Tėvas esame viena... Iš to pažins, kad esate mano mokiniai, jie būsite vieningi ir mylėsite vie-

nas kitą...” (Jn 15-17). Tai nuolat ir nuolat jo kartoti žodžiai, tai jo mums paliktas testamentas.

Ne kitokius žodžius reikėtų kartoti ir šiandien, pažvelgus į mūsų lietuviškąją visuomenę, tiek tėvynėje, tiek ir už josios ribų. Tos Kristaus norimos meilės ir vienybės mums labai trūksta. Mes nesugebame vieningai dirbti, vienas prieš kitą kovojame ir skaldomės. Esame visai užmiršę atlidumą ir toleranciją. Jeigu koks nors žmogus buvo suklydęs, tai jį smerkiame amžinai, nors jis jau būtų iš tos klaidos išsilaisvinęs ir visiškai pasikeitęs.

Šių Velykų proga mums reikėtų susikaupti ir pagalvoti apie savo dvasinį prisikėlimą kultūringesnei ir krikščioniškesnei veiklai bei galvosėnai. Prisiminkime tą visų mėgstamą vienybės apaštalą Tumą-Vaižgantą, kuris, paklaustas kokiai partijai priklausęs, atsakydavo: “Nežinau, bet galiu nurodyti tris pagrindinius savo partijos principus: viršuje — Dievas, apačioje — Lietuvos žemė, o šalia — broliai ir sesės lietuviai”. Jis visus vertino, visiems stengėsi padėti, nė vieno neniekino. Pats prisipažįsta, kad toks jo elgesys yra davęs gerų rezultatų. Štai jo žodžiai: “Viso mano gyvenimo tendencija — tiesti tiltą tarp vienos ir kitos krypties inteligentų — yra labai dažnai davusi geresnių rezultatų negu šalinimasis ir brutalus prieštaravimas”.

Jeigu mes dirbame ir kovojame ne savo ambicijoms apginti, bet norėdami vergijos pančius nusikračiusiai savo tėvynei laimėti dvasinį prisikėlimą, tai į tą didžią kovą turime kviešti kiekvieną lietuvi. Mūsų yra nedaug, mūsų jėgos ribotos, tad kiekvieno talka būtinai reikalinga. Jeigu esame per silpni pasiekti krikščionybės idealą — mylėti savo brolių, kiekvieną sesę, tai pasistenkime pasiekti bent kiekvienam kilniam žmogui reikalingą minimumą — jį toleruoti.

Visi mes esame žmonės, tad kartais suklustame. Kartais, visai nenorėdami, vienas kitą užgauname. Jeigu prieš savo ižeidėjus imamės kovoti ir norime juos pamokyti, tai

KRIKŠČIONIŠKOJI VERTYBIŲ SKALĖ

KARDINOLAS ALFRED BENGSCHE

Krikščioniui nebūtinai reikia būti gamtininku, biologu ar psichologu, kad žinotų, kas yra svarbiausia. Tikėjimas jam pasako, kokią vertę turi visi dalykai ir kokią vietą jie užima vertybių skalėje. Dažnai tai vadinama pasaulio paniekinimu. Bet apie tai negali būti nė kalbos, kada gyvenama tikėjimu, o ne kokiais nors prietaisais ar priešišku nusistatymu.

Teisinga vertybių subordinacija nereiškia, jog atmetama viskas, kas nėra aukščiausia. Priešingai, čia teigiama, jog viskas turi savo vietą ir savo eilę.

Pažvelgę į pasaulį, matome, jog jame yra materialiosios, vitališkosios ir šventosios vertybės. Atitinkamai egzistuoja negyvosios gamtos pasaulis, faunos ir floros pasaulis, dar aukščiau stovi žmogus, o galiausiai — malonės karalystė. Žmogaus gyvenimui yra reikšmingos visų keturių laipsnių vertybės. Jam tenka turėti reikalų su pinigais ir turtu — materialinėmis vertybėmis, jame pasireiškia vitališkosios vertybės, kaip aistros, jausmai, pojūčiai, virš jų stovi dvasiškosios: teisumas, teisingumas, gerumas. Na, ir aukščiausios vertybės — antgamtinės: buvimas Dievo vaiku, malonė, Dievo meilė.

vartokime patį efektingiausią artimo meilės ginklą. Visi kiti ginklai sukelia tik norą priešintis, o prieš šį ginklą visi kiti ginklai krinta iš rankų. Pagaliau prieš savo brolius ir seses ir tegalime vartoti šį visus jungiantį artimo meilės ginklą.

Tai bus vienintelis kelias ir į mūsų žemiškos tėvynės dvasinį prisikėlimą, ir į mūsų visų prisikėlimą amžinajai tėvynei. Visus brolius ir seses Velykų proga sveikiname ir tokio prisikėlimo visiems linkime.

Visų pakopų vertybės svarbios, bet neleistina, kad žemiausioji pakopa viešpatautų visoms. Nes tada dvasinėje srityje susergama tarsi vėžio liga, kada ląstelės pradeda daugin-tis, atsiskiria, suardo visumos pusiausvyrą ir veda prie mirties.

Ir priešingai — žemosios pakopos vertybių niekinimas ir paneigimas veda į nukurdimą, į neišsivystymą. Žmogus neturi traktuoti savo kūno galių kaip blogybės, jis negali numarinti savo jausmų, antraip jis nebus pilnutinis žmogus.

Tik pripažįstant visas vertybes ir jų subordinaciją, galima gyventi pilnakraujį žmogišką ir krikščionišką gyvenimą.

Ir nemanykime, kad tai liečia vien teoriją. Ne, tai pritaikoma ir praktikoje.

Įsivaidiuokime jaunuolį, kuris ketina vesti vien todėl, kad „ji“ turi labai daug pinigų. Jis galvoja: šios vedybos man leis gerai apsi-rūpinti, aš turėsiu viską. Be abejo, toks gyvenimo bendrumas, jeigu jis grįstas tik tokiomis ketinimais, yra nevertas žmogaus. Čia viešpataus tik materialiosios vertybės, vien tik nauda. Šitaip daroma skriauda kitam asmeniui. Žinoma, teisinga ir būtina sutuoktiniams aptarti savo finansinius reikalus. Tačiau kur jie viską užgožia ir statomi į pirmą vietą, ten nėra ir negali būti kalbos apie bendrą gyvenimą, palaikantį žmogaus orumą.

Sakykime, kad sužadėtinis visai abejingas nuotakos finansams. Tačiau jis pakerėtas jos grožio. Toks jausmas yra visai teisėtas, nes santuokinis bendravimas neapsieina be pojūčių. Bet atsiminkime: jeigu žmonės riš vien tai, o dar ko gero bedvase ir beasmene forma, kuri pasireiškia, pavyzdžiui, „Miss Europos“ kulte, tai šito bus per mažai. Tai negali būti pagrindas tikrai meilės bendrumenei. Nes tokiu atveju kitas žmogus bus

pripažįstamas ne visas, su kūnu ir siela, bet išskiriant tik erotiką, ir tai savo ruožtu reiškia skriaudą kitam, jo pavertimą malonumo priemone. Medžiaginį ir vitališkąjį pasaulį turi valdyti aukštesnis — dvasinis. Meilė turi būti paremta žmogaus širdimi, išplaukti iš jo dvasios, ji turi traktuoti kitą kaip mylimą “tu”, o ne vien tik kaip aprūpintos ateities garantiją ar lytinį partnerį. Ir tokia meilė sugeba tai, ko negali pragmatiška ar erotinė meilė: aukotis, susivaldyti, laikyti ištikimybę, tarnauti, atsižadėti, o tuo pačiu ir atnešti kitam laimę.

Tačiau krikščioniui tokia žmogiškuoju orumu paremta meilės bendruomenė dar nėra viskas, ką jis žino apie santuoką ir ko ja siekia. Ir krikščionio šeimoje išlieka rūpesčiai dėl pragyvenimo ir uždarbio, išlieka čia ir erotinis potraukis, išlieka dvasinis bendrumas. Bet čia dar prisideda malonė, formuojanti visas kitas vertybes. Nes krikščionis savo “taip” kitam žmogui gali tarti tik kaip pakrikštytasis, taigi kaip Kristaus Bažnyčios narys, kuriame per Šventąją Dvasią yra gyva Dievo meilė. Kristaus meilė Bažnyčiai veikia ir žmogiškoje susituokusių bendruomenėje. Ji pakeičia žmogaus širdį, duodama jai malonės ir jėgų atsidavimui ir išsižadėjimui, ištikimybei ir, — jeigu galima tai pasakyti, — atperkančiai galiai, kurią turi dovanojanti ir gailestinga Dievo meilė.

Todėl tikroje krikščioniškoje santuokoje (o kaip jų reta!) laikomasi ir tikros vertybių subordinacijos. Čia niekas nepaneigiama, ne-niekinama, nenuvertinama, viskas yra savo vietoje.

Šią vertybių skalę mes turėtume nuolat prisiminti. Ji mus apsaugos nuo to, kad — nežiūrint visų krikščioniškų tradicijų — neperimtume naiviai netikinčiųjų mastelio vertybėms ir nepradėtume kartu su jais garbinti auksinio naudos ar malonumų veršio.

Tačiau ir suprantant tikrąją vertybių skalę, galima pagalvoti, kad ji neįgyvendinama, nors ir labai teisinga. Nuo teorijos iki praktikos — ilgas kelias. Sunkumai čia kyla ne

Vilniaus simbolika
V. Petravičius

vien todėl, kad kasdienybėje susiduriame su vertybių pervertinimu, bet ir todėl, kad mūsų joms priešinas mūsų pačių silpnumas ir malonumo ieškojimas. Teisinga pasaulio tvarka nuo pat pirmosios nuodėmės neįmanoma be kovos, kadangi yra prarasta pirminė harmonija. Ir tokioje situacijoje ikūnyti savo gyvenime tikrąją vertybių subordinaciją reiškia savotišką revoliuciją. Visų laukia ši kova, todėl geriausia yra nevengti jos. Kas yra ją pradėjęs, žino, kad ji yra ne vien tik sunki kova, — kartais kova iš paskutiniųjų, — bet ir kelias į tikrąjį orumą ir tikrąjį džiaugsmą.

Mėginantiems kovoti dėl tikrosios vertybių tvarkos galima būtų turbūt kai ką patarti.

Visų pirma: niekada nepaniekiname tikros vertybės dėl savo silpnumo ir nesugebėjimo! Būna, kad prie melo priprantame taip, kaip prie kvėpavimo. Tada, nežiūrint geriausių norų, niekaip neišbrisiame iš to melo liūno, nuolat krisime atgal — savo gėdai ir apgailestavimui. Bet kova bus pralaimėta tik tada, kai sutiksiu su tuo, jog tiesa nėra svarbiausias dalykas. Tada aš įteisinsiu savo bejėgiškumą ir tuo būdu paneigsiu vertybę, labai didelę vertybę. Reikia nuolat sau kartoti: tiesa yra didelė vertybė, aš turiu tapti teisingu, melas yra bejėgiškumas, neteisybė.

Antra: mokyklimės ne tik tarti “ne” tam, kas nėra vertybė, mokyklimės taip pat — o ko gero ir dar labiau — teigti vertybę. Pastebėjęs, jog malonumai užima per didelę vietą mano gyvenime, turiu lavintis išsižadėjime. Ir nesvarbu, kas tai bus: valgymas, gėrimas, šokiai, drabužiai, skaitymas ar dar kas nors. Kurie tik malonumai per daug užvaldo mano gyvenimą, to ir turiu mokytis atsižadėti.

Bet vien tai džiaugsmo neatneša, neįkvepia. Reikia kartu siekti to, kas vertinga: įkūnyti tiesą, gerumą, altruizmą, susivaldymą, o visų pirma — tikrąją artimo meilę, bent jau pradėti nuo to, kas lengviausiai sekasi. Galima ir reikia bandyti mėgautis aukštesnėmis vertybėmis, rasti laiko gerai knygai, gerai muzikai, maloniam pabendravimui ir kuo prasmingiau dalyvauti liturginėse šventėse. Ši kova nėra savitikslių. Mūsų gyvenimo tikslas — šventam džiaugsme regėti Dievą — visų Vertybių Vertybę.

Gundymas galia

Ką tai reiškia, geriausiai pademonstruoja prieš II pasaulinį karą Vokietijoje prasidėjusios kalbos apie valdžios paėmimą. Šie žodžiai parodo nusiteikimą, vėliau nuvedusį į baisų dvasinį skurdą. Jeigu valdžia tampa žmogui svarbiausiu dalyku, tai jo sieloje jau įvyko visa griauianti revoliucija. Nes Dievo nustatytoje vertybių skalėje (kuri garantuoja žmogaus orumą, o taip pat ir teisingą vi-

suomenės gyvenimo tvarką), valdžia stovi žemiau už teisingumą ir teisę. Kas svaigina save valdžios paėmimu, tas jau yra atsisakęs teisingumo teisės ir laisvės. Žinoma, valdžia taip pat yra vertybė, tačiau tol, kol tarnauja teisingumui ir teisei.

Pats baisiausias gundymas, siekiant iškraipyti vertybių skalę, visuomet buvo ir yra valdžia. Todėl verta apie tai pamąstyti.

Šis gundymas nėra eilinis ir paprastas, jis maskuojasi naudos ir malonumų ieškojimu. Ir jis liečia ypač tuos, kuriems tenka vadovauti ir įsakinėti, veikti koku nors būdu kitus, nors ir pačiame mažiausiame ratelyje. Tai gali būti ir valstybės vyras, ir inžinierius, ir mokytojas, ir kunigas, ir generolas, net ir šeimos tėvas ar motina. Tačiau gundomi yra visi.

Mes labai linkę nusilenkti jėgai. Kur ji pasireiškia, mums kyla pagunda visa, ką ji daro, laikyti teisingu. Daugybė žmonių pakluso nacių propagandai, nes jie turėjo galią skelbti ją pasauliui visomis spaudos ir radijo priemonėmis. Netgi mados, kino reklamos galia pasiekia tai, jog žmogus nusilenkia jau negalvodamas. Jis leidžia diktuoti sau drabužius, grožio idealą, gyvenimo supratimą, savo prabangos poreikius. Jis paklūsta tam balsui, kuris garsiausiai rėkia: jis nusilenkia jėgai. Ir prieiname iki to, kad jaunimas laiko geru tik tai, kas mados reklamuojama kaip modernu, sveika, natūralu, įdomu. Bet tai — joks vertinimo mastelis.

Krikščionis, norintis spręsti apie pasaulį pagal tikėjimą ir surasti jame teisingą savo poziciją, visų pirma turi suprasti, kad gera — ne visuomet tai, kas turi didžiausią jėgą, ir atvirkščiai: kas galingiausia — ne visuomet geriausia.

Kas atrodo nuostabu ir puiku, gali būti tik iliuzija. Tikrai nuostabus yra tik gėris, o jis gali visai nekristi į akis, būti tylus. Nesileiskime, kad mus paveiktų jėgos argumentų spindesys. Žinoma, pažvelgus į kasdienybės bruzdesį, reikia pripažinti, kad pasaulį valdo pinigai. Nuolat susiduriame su tuo,

kaip žmonių mąstymas, darbas, lūkesčiai ir viltys sukasi apie pinigus. Pinigams suteikiama stabo valdžia ir galia! Bet nuo to jų vertė nepakyla nei per milimetrą aukščiau tikrojoje vertybių skalėje. Paprasčiausias darbas ar poilsis, kada negalvojama apie pelną, yra vertingesnis už darbus milijonų žmonių, galvojančių tik apie naudą. O ką bekalbėti apie kūrybinį žmogaus dvasios darbą! Todėl kiekvienas, išsaugojantis vidinę laisvę pinigų atžvilgiu, stovi žymiai aukščiau negu tie, kurie suklumpa prieš Mamoną.

Kas galingiausia — ne visuomet geriausia. Galbūt net galime pasakyti, jog gėris išorėje atrodo netgi tuo silpnėsnis, kuo aukščiau jis stovi. Išoriniu spaudimu galima pasiekti tvarką ekonomikoje ar transporto sistemoje, tačiau šito negalima padaryti su simfonija. Gražaus eilėraščio nesukursi per jėgą. Tai būtų nesąmonė, nes čia reikia laisvos dvasios, grynos vertybės pripažinimo. Gėris nėra galingas (tačiau tai nesako, jog galingasis negali būti geras). Nesavanauðiškumas nėra savybė, kuri “kažką duoda”.

Tai mums duoda galimybę suprasti “Dievo silpnumą”. Jėzus Kristus čia žemėje pasirodė priėmęs tarno išvaizdą, atsisakęs išorinės galios. Būdamas Visagalio Dievo Sūnumi, Jis atėjo į pasaulį ne tam, kad atstovautų Dievo galiai, bet: “Dievas taip mylėjo pasaulį, kad atidavė savo vienatinį Sūnų”.

Dievo Meilė, aukščiausioji vertybė, kočia tik yra galima, pasirodė mūsų pasaulyje be galios, be išorinės jėgos. Ji buvo tokia beginklė (nors tai buvo ir laisvanoriškas beginkliškumas), kad žmonės galėjo ją net prikalti prie kryžiaus. Ir dvylika legionų angelų, čia pat stovėjusių, nebuvo pašaukti. Dievas norėjo būti šlovinamas ne vien kaip Visagalis, bet ir kaip Gailestingumas, kaip Meilė.

Tas pat galioja ir Bažnyčiai. Nes per ją

Dievas rodo pasauliui savo meilę. Bažnyčia turi pasauliui perduoti tai, kas begaliniai viršija bet kokias vertybes. Tai — malonė ir prisikėlusio Kristaus gyvenimas. Vykdam šią užduotį, negali padėti jokia žemiška galia, ji gali tik užslėpti esmę. O kada Bažnyčia persekiojama, jos išoriniame bejėgiškume tikintysis mato tą patį bejėgiškumą, kurį prisiėmė Viešpats ant kryžiaus iš meilės mums. Bažnyčia yra nuolat gundoma parodyti išorinę jėgą. Jai teikiami tie patys pasiūlymai, kuriais šėtonas gundė Viešpatį, parodydamas Jam visus pasaulio turtus, jų nuostabumą ir galią, — tik vis naujomis formomis. Kai kur ir kai kada Bažnyčia neatsilaiko, tačiau niekuomet tai neįvyksta visuotinai, nes jos niekada visiškai neapleis Dievo Dvasia, Meilės Dvasia. Mes dažnai pasvajojame apie tai, kaip būtų gražu, jei Bažnyčia būtų stipri ir galinga, jei ji būtų įtakinga ir galėtų nutildyti savo priešus, mes norėtume, kad nebūtume dažnai toks menkas ir nežymus būrelis.

Bet tai — gundymas. Ne tam priklauso tiesa, kas galingas. Gėris nenugali be niekur nieko. Priešingai, jo pergalė gan dažnai įgauna kryžiaus, aukos formą. Reikia didelės drąsos nežiūrėti pirmiausia įtakingumo ir pasisekimo, pagyrimo ar pabarimo, pelno ar visuomenės nuomonės; pirmiausia reikia žiūrėti gėrio. Ne vien tik jis išreiškia tikrąjį žmogaus didingumą. Žmogus tik tada didis, kai nusilenkia tikrajai vertybei — Gėriui. Niekada jis nebus didesnis, kaip tik atsiaklupdamas prieš Dievo meilę.

Ir kada praeis šis pasaulis, o kartu ir visi gundymai parodyti jėgą, tada išryškės, kad tai, kas vertingiausia, yra ir galingiausia: visa parklups prieš Jėzaus Kristaus galią, prieš galią To, kuris iš meilės atsidavė į savo kankintojų rankas:

Vertė D. Budreikaitė

Bažnyčia yra nuolat gundoma parodyti išorinę jėgą. Jai teikiami tie patys pasiūlymai, kuriais šėtonas gundė Viešpatį, parodydamas Jam visus pasaulio turtus, jų nuostabumą ir galią, — tik vis naujomis formomis.

DIEVUI — TAIP, BAŽNYČIAI — NE

(tęsinys)

ALGIRDAS PALIOKAS, SJ

Arenoje didysis melagis

Ar pameni, kokiais suktais argumentais piktoji dvasia apgavo rojuje pirmuosius tėvus? Jie tikrai jokio blogio netroško ir nesiekė. Tiesa, ką Dievas draudžia, buvo aišku, bet tai juk taip nepagrįsta, neargumentuota... Uždrausta ir tiek. O Balsas sakė, kad to vaisiaus veikimu jie įgausią naujas galias, priartėsia dar daugiau prie Dievo, nes pažinsia, kas gera ir kas bloga. Lyg viskas gera, gražu, o pasekmės — žmonijos tragedija. Ne veltui apaštalas Paulius įsakmiai mus ragina: "Ap-siginkluokite visais Dievo ginklais, kad galėtumėte išsilaikyti prieš velnio klastas. Mes grumiamės ne su krauju ir kūnu, bet su kunigaikštystėmis, valdžiomis, šių tamsybių pasaulio valdovais ir dvasinėmis blogio jėgomis" (Ef 6,11-12). Jei apaštalas tvirtina, jog mes kovojame ne su viena pikta dvasia, o su didele jų daugybe, priklausančių kelioms armijoms, juk reikia tuo tikėti. Kaip tik todėl mums ir reikalingi visi Dievo ginklai. Tyli malda savo kambaryje — tai tik vienas Dievo ginklas. Jis per silpnas prieš tokias armijas.

Gal ir nelengva bus Tau patikėti, bet kunigystės šventimais kunigas gauna vadina-mąją dvasių atpažinimo dovaną. Todėl jam nesunku nustatyti, iš kur žmogui ateina naujos mintys, paraginimai ir įkvėpimai. Tavo laiške išvardinti tau nauji teiginiai ir nauji posūkiai iš tikrųjų nėra jokia naujiena. Neįsiseisk, bet Tavo naujasis tikėjimas — tai vienas iš seniai piktojo naudojamų sėkmingų metodų palaipsniniam akių apdūmimui ir nepastebimam žmogaus suklaidinimui ir nu-galėjimui. Kiti mato, o pats žmogus nė ne-

pastebi, kaip jo sveikas protas priima vieną po kito klaidingiausius teiginius, kaip keičia-si jo tikėjimas, pasaulėžiūra, doros vertybių skalė. Lygiai taip ir vėliau nejaučia, kaip nuo aukšto doros lygmens pamažu, bet nesulaiko-mai slysta vis žemiau ir žemiau. Pradžioje piktasis visada pateikia kažką nenuginčija-mai tikra, o toliau jau drąsiai siūlo klaidi-nančius teiginius, iš pirmo žvilgsnio gana re-aliais ir tikrais atrodančius. Po šių jau eina net didžiausių klaidų pasiūla. Pagal Tavo laiško mintis atskleiskime šio didžiojo mela-gio priemonių arsenalą:

- Kreipkis į Kristų be tarpininkų.
- Nebeik į Bažnyčią.
- Tikrasis Dievo pažinimas ne iš Bažnyčios bei jos tarnų, o iš mūsų pačių.
- Pasidaryk kunige pati sau.
- Remkis vien savo sveiku protu.
- Klaidų nevadink nuodėmėmis.
- Susidaryk savo moralinį kodeksą.
- Žemėje nėra autoriteto, kurio būtų verta klausyti. Tu pati juo būk! Juk ir pati gerai žinai, kas gera ir kas bloga, kas tiesa ir kas netiesa. Eik naujais keliais, kurk savitus principus, gyvenk gyvenimą laisvą, laimingą, nuo nieko nepriklausomą...

Pirmas patarimas asmeniškai maldai tikrai puikus, o kiti kiti... Paskutinis — mano išvada iš Tavo teiginių. Panašiai ir net dar "didingiau" pamastė danguje Šviesos Nešėjas — Liuciferis, panašiai ir pirmieji tėvai nepaisė draudžiančio Dievo autoriteto. Tik kokia trumpa buvo ta jų didybės laimė!

Nuo apaštalų laikų panašiai "pra-regėjusių" milijoninė grandinė atėjo iki mūsų laikų ir rangysis, taip vyniosis iki pasaulio pabaigos. Visi jie daugiau ar mažiau kritika-

vo Bažnyčią, keitė, kai ką apėjo, kai ką nutylėjo, žodžiu, "tobulino", jų nuomone, netobulą katalikų tikėjimą. Klaidingų tikėjimų kūrėjai visada susilaukdavo pasekėjų. Ilgainiui viena klaidatikystė nusilpdavo, užgesdavo. Ją pakeisdavo kita, o kartais ir ne viena. Amžių bėgyje žymios šios srovės: arianizmas, pelagijanizmas, nestorijanizmas, monofizitizmas, protestantizmas, reformacija, anglikonizmas, jansenizmas, galikanizmas, modernizmas ir t.t. Krikščionybė patyrė ne tik pakankamai sunkumų iš ją supančio pasaulio pusės, bet ir iš savo vidaus. Ne bet kokie jos vaikai, o vieni iš gabiausių ir mokyčiausių, ėmėsi "tobulinti", nusirito į klaidatikysčių pelkes.

Ar žmogus gali ką nors padaryti tobuliau už Dievą? Savaime aišku, jei kas pasakytų "taip", tai būtų vien apsigavimo ir šėtoniškos puikybės išraiška. Tačiau kai kam pasirodo, jog tikėjimo sričiai tai negalioja, jog čia jo asmeninis reikalas, jog šioje srityje jis galįs daryti, ką nori. Sveiku protu mes negalime suprasti, kaip vėlgi sveiko proto žmonės gali keisti Dievo duotą tikėjimą ir dorą. Tai, ko mokė Kristus, apaštalai, jų mokiniai, kai kam pasirodydavo netobula, netikra. Ir jie, praėjus nuo Kristaus laikų keliems ar net keliolikai šimtmečių, Kristaus ir apaštalo nei matę, nei girdėję, pradeda aiškinti, kad, girdi, Kristus ne to mokė, kad jie geriau žiną Kristaus mintis bei siekimus ir galį teisingai paaiškinti dalyką. Jiems atrodo, kad Kristus, įkūręs Bažnyčią, paliko ją likimo valiai, o žmonės darė ką tik norėjo su Kristaus mokslu. Tuo tarpu Bažnyčia Kristaus palikimą saugojo kaip savo akies vyzdį ir neleido nieko keisti. Šventasis Raštas yra pagrindinis Apreiškimo šaltinis. Jį verčiant iš senųjų kalbų į reikiamas kalbas, nebuvo leista įnešti jokių pakeitimų. Čia pirmas argumentas. Antras: Bažnyčia yra Kristaus mistinis kūnas ir jo galva — Kristus. Tai sugalvojo ne Bažnyčia. Šią vienybę tarpusavyje ir su Kristumi iškilmingai deklaravo prieš mirtį pats Išganytojas: "Aš esu vynmedis, o jūs šakelės" (Jn 15,5). Taigi

Bažnyčios neregimoji galva yra pats Kristus, o regimoji — Šv. Tėvas. Bažnyčia, vienybėje su popiežiumi, suklysti negali, nes popiežius turi Dievo duotą neklaidingumo dovaną tikėjimo ir doros srityse. Trečia: Bažnyčiai vadovauja Šventoji Dvasia: "... aš paprašysiu Tėvą ir jis duos jums kitą Globėją, kuris liks su jumis per amžius, — Tiesos Dvasią" (Jn 14,16-17). Dar didesniai mūsų problemos aiškumui, pažiūrėkime, ką apie tai sako aukščiausias po popiežiaus autoritetas: "Tai, ką skelbė apaštalai ir kas ypatingu būdu yra išreikšta įkvėptose knygosė, turėjo būti nuolatiniu paveldėjimu išsaugota iki amžių pabaigos. Todėl apaštalai, perduodami tai, ką patys gavo, ragina tikinčiuosius laikytis paveldėtojo mokslo, kuris yra juos pasiekęs gyvu žodžiu arba laiškais (plg. Jud 3). O perdavė apaštalai visa, kas padeda Dievo tautai šventai gyventi ir didėti jos tikėjimui. Taip Bažnyčia savo mokslu, gyvenimu bei kultu įamžina ir perduoda visoms kartoms save pačią ir tai, ką ji tiki" (Dogminė konstitucija: Dieviškasis Apreiškimas. II Vatikano Susirinkimo dokumentai, Krikščionis gyvenime, 1967, 107 p.).

Bažnyčia savo doktrinoje neklysta. Tačiau kai kurie silpnieji ir nepašauktieji jos tarnai, deja, gali klysti. Juos klaidina, beje, ne protas, o ydingas gyvenimas. Nors įsitikinimai keičia gyvenimą, bet ir gyvenimas keičia įsitikinimus.

Sugrįžkime prie Tavo laiško klaidingų teiginių. Ką sako, kur jie veda? Kadangi Bažnyčia skelbia tikrą tiesą tikėjimo ir doros srityse, tai neik į bažnyčią, tada bus lengva Tave suklaidinti. Būk kunige pati sau, tada galėsi apspręsti, kaip Tu norėsi, kas bloga, kas gera. Tau nereikia jokių autoritetų: Tavo sveikas protas yra aukščiausias autoritetas. Nevadink nuodėmė to, ką žmogus dėl savo žmogiškumo padaro. Geriausia būtų, jei susidarytum savo moralinį kodeksą. Tuomet ir sąžinė bus rami, ir Tu pati būsi aukščiausiu autoritetu ir tikėjimo, ir doros dalykuose, Tu būsi kaip Dievas. Paskutinieji sakinio žodžiai

Šauksmas audroje

V. Petravičius

Tave gąsdina, Tu juos kategoriškai atmeti, niekas Tavęs neįtikintų, kad taip galėtų kada nors atsitikti. Bet Tu jau esi šio kelio pradžioje. Tau nematyti, kokie šiurpūs dalykai slypi jo gale. Šio kelio įkvėpėjas ir vadovas puikiausiai žino, jog ir pirmieji tėvai, ir visi, lemtingai suklydę, niekada nebūtų nė žingsnio žengę ta kryptimi, jei būtų žinoję finalą.

Kaip tik todėl pasaulyje tiek daug blogio, kadangi žymi žmonijos dalis vadovaujasi klaidingais postulatais. Klystantis žmogus nekaltins savęs, o vien kitus. Įdomi žmogaus psichologijos detalė: kuo aukščiau jis pakyla dvasingume, tuo dažniau jo kritikos smailys nusigręžia nuo kitų ir atsigręžia į save. Valstybėms vadovauja tie patys — klystantys. Todėl ir graužia žmonijos gerovę neišsprendžiamos taikos sugyvenimo, socialinės, ekonominės ir aibė kitų problemų. Bet kodėl gi tas sveikas ir išlavintas protas, nepripažįstantis aukštesnių autoritetų, ne tik kartais suklysta, bet yra daugiau ar mažiau klaidose paniręs?

Žmogaus minčių ir visos jo veiksenos yra trys šaltiniai: pats žmogus, piktoji dvasia ir Dievas. Nežiūrint, kuris šaltinis kildina mintis, troškimus ar idėjas, žmogui atrodo, jog visa tik iš jo paties. Pikto dvasia gudresnė už genialiausią žmogų. Ji moka taip priverčiančiai įtaigauti, kad žmogus taip ir būtų jos valdomas, jei ne Dievo balsas. Mes stebimės žiauriais pagonių papročiais, negalime suprasti tėvų, žudžiusių savo vaikus stabmeldiškų apeigų metu ir po to juos valgiusių. Kiek daug žemėje yra buvę įvairiausių nukrypimų ir iškrypimų, į kuriuos buvo nuvedęs ne pamišęs, o sveikas protas. Jų ir dabar yra.

Po atpirkimo žmogaus situacija pasaulyje iš esmės pasikeitė. Kristus paliko žmonijai Bažnyčią, tiesos arbitrą, kuri ne tik moko tikėjimo ir doros dalykų, bet turi dar ne vieną ir be galo svarbią žmogui pasiuntinybę. Be abejo, esi pastebėjusi, jog gėrio siekime žmogus daug nori, o mažai gali. Dievas tai žino ir per Bažnyčią teikia didelę dvasinę galią, kurią vadiname malone.

Galutinis žmogaus tikslas yra ne gamtinio lygmens, o antgamtinis. Todėl savo jėgomis tą esmiškai jam skirtingą antgamtinį laimės pasaulį pasiekti negali. Kaip žmogus negali akimirksniu persikelti į kitą planetą, nors ši erdvė — gamtinis pasaulis, lygiai taip negali įeiti į antgamtinį, jam nepavaldžių jėgų tvarkomą pasaulį. Be antgamtinio pasaulio Valdovo nėra žingsnio nei į ten, nei tenai. Malonė ir yra galia, leidžianti žemėje gyvenančiam žmogui būti kartu ir gamtiniame, ir dalinai antgamtiniame pasaulyje. Griežtai apibrėžiant, malonė — tai Dievo dovanos, kurias jis duoda antgamtinėje srityje, kad patektume į laimingųjų antgamtinį pasaulį. Visa tai yra dovanos, neužtarnautos, nepriklausančios mums, į kurias mes neturime jokios teisės. Dievas jas teikia todėl, kad esame atpirkti, dėl savo dieviško gerumo ir dosnumo.

Aptardami malonę, išvengiame trečiojo Švč. Trejybės asmens veikimą. Šventoji Dvasia yra malonės autorius ir šaltinis. Malonės dėka mes tampame Dievo vaikais ir įpėdiniais (plg. Rom 8,14-17), netgi dieviškosios prigimties dalininkais (plg. 2 Pt 1,3-4). Naujausias platusis Katalikų Bažnyčios katekizmas malonę aptaria taip: “Malonė — tai dalyvavimas Dievo gyvenime. Ji įveda mus į Švč. Trejybės gyvenimo intymumą: Krikštu žmogus dalyvauja malonėje Kristaus, esančio mistinio kūno Galva. Kaip įvaikis žmogus gali vadinti Dievą Tėvu kartu su vieninteliu jo Sūnumi. Jis gauna gyvenimą Dvasioje, kuris į jį įlieja meilę ir formuoja Bažnyčią” (Cathéchisme de L'église catholique. Mame/Plon, Paris, 1992, 413 p.). Pasirodo, mes jungiamės su visais Švč. Trejybės asme-

nimis. Krikštu — su Kristumi, nes tampame mistinio kūno, kurio jis yra Galva, nariais. Esame atpirkimo išūnytieji vaikai, tai Dievas yra mūsų Tėvas. Su Šventąja Dvasia jungiamės jos teikiamomis malonėmis. Ką dar duoda Bažnyčia?

“Bažnyčia Kristuje yra tarsi sakramentas, arba ženklas bei priemonė, glaudžiai jungčiai su Dievu ir visos žmonių giminės vienybei” (Dogminė konstitucija: Bažnyčia. II Vatikano Susirinkimo dokumentai, Krikščionis gyvenime, 1967, 15 p.).

“Kada tik atnašaujama ant altoriaus kryžiaus auka, yra vykdomas mūsų atpirkimo darbas” (t.p. 16 p.).

“Eucharistinės duonos laužymu tapdami tikrais Viešpaties kūno dalininkais, sueiname draugystę su juo ir tarp savęs” (t.p. 21 p.).

“Kristus, vienintelis tarpininkas, savo šventąją Bažnyčią — tikėjimo, vilties ir meilės bendruomenę — šioje žemėje įsteigė kaip regimą organizaciją ir be perstojo palaiko; ja visiems skleidžia tiesą ir malonę” (t.p. 23 p.).

Taigi, miela dvidešimtmė mergaitė, kur nueisi savųjų įsitikinimų vedama? Jei atmeti Bažnyčią, Kristaus mistinį kūną, atmeti ir to kūno Galvą — Kristų. Tuo pačiu atmeti ir Šventąją Dvasią, nes be Bažnyčios įprastinėje išganymo tvarkoje nėra nuteisinimo ir malonės. Primenu Tau vieną dėsningumą, kurio nežinojai: kiek užveri duris gėriui, tiek atsiveria blogio durys. Tu šito nepastebėjai, o man jau matyti, jog pastarosios jau prasivėrė. Ir vėlgi nuolatos ir tau nepastebint per jas plūsta gėrių prisidengęs blogis. O Tu to nematai ir nė neįjunti.

(Tęsinys kitame numeryje)

■ Popiežiui lankantis Lietuvoje, ruošiasi atvykti daug užsienio korespondentų. Tuo metu Lietuva bus pasaulio dėmesio centras. Milijonai žmonių visuose žemynuose stebės televizijoje Jono Pauliaus II žingsnius. Atvyks daug maldininkų iš užsienio kraštų. Numatoma jaunimo delegacija iš Prancūzijos. Tarp vyskupų komisijos ir vyriausybės atstovų vyksta pasitarimai, kaip sklandžiau suorganizuoti popiežiaus priėmimą.

■ Atvykęs į Lietuvą, popiežius aukos šv. Mišias Vilniaus Vingio parke.

"DVASIOS VAISIAI"

CHIARA LUBICH

Dvasios vaisiai yra meilė, džiaugsmas, taika, kantrybė, malonumas, gerumas, ištikimybė, romumas, susivaldymas. Tokiems dalykams nėra įstatymo"

(Gal 5,22-23).

Šie žodžiai yra paimti iš šv. Pauliaus laiško kritišku metu galatams, kada jie buvo ypatingai bandomi. Jie buvo veikiami apgaulingų mokytojų, kurie juos kreipė nuo Evangelijos, todėl apaštalas skubėjo imtis veiksmingų priemonių, parodydamas tų žalingų klaidų pavojų. Jis juos įspėjo, jog sekdami tas klaidas, jie rizikuoja prarasti neišmatuojamus išganymo turtus — Šventosios Dvasios dovaną — kurią mums pelnė Jėzus savo mirtimi ant kryžiaus.

Tame paragrafe, iš kurio tie žodžiai yra paimti, šv. Paulius parodo didžiausią skirtumą tarp savimylės vergystės ir tokio gyvenimo, kuriam per Šventąją Dvasią Jėzaus meilė mus pašaukė, įkvėpia ir mums vadovauja.

Tarp įvairių efektų, kuriuos mummyse Šventoji Dvasia sukelia, ir kuriuos šv. Paulius sumini, mes pastebime tuos išsireiškimus apie meilę, kuri žmones vienija, skatina į taiką, kantrybę, malonumą ir t.t. Apaštalas primena, jog Šventoji Dvasia tokią krikščionišką meilę mummyse ugdo ir skatina pagal ją gyventi.

Šventoji Dvasia išvysto krikščionyse tokią meilę, tokį pat norą siekti taikos ir vienybės, kurią turėjo Jėzus. Šv. Paulius rašo filipiečiams, kad ir jie privalo turėti tokią atidą vieni kitiems, kokią turėjo Jėzus (Fil 2,5).

Kita Šventosios Dvasios dovana yra vidinė laisvė, kuri leidžia mums laisvai kontroliuoti polinkius į blogį ir tuo būdu su džiaugsmu ir noriai daryti tik gerumą. Kai

krikščionys yra Šventosios Dvasios įkvėpti, tada jie ir gali gyventi pagal Jėzaus žodžius. O mylėti Dievą ir artimą, eiti prieš srovę, aukotis už taiką ir vienybę jiems yra savaimė suprantama. Tada griežti įstatymo įsakymai jiems jau neatrodo sunkūs.

Kaip mes galėtumėm gyventi pagal čia mąstomus žodžius? Svarstant kai kurią krikščioniško gyvenimo patirtį ir pasirenkant tikslą, kartais galėtų atrodyti, kad tas tikslas įmanomas tik mažoms privileijuotų žmonių grupėms. Tačiau tas tikslas į kurį apaštalas nori paskatinti visus jo bendruomenių krikščionis ir yra tasai, į kurį Jėzus šaukia kiekvieną krikščionį per krikštą.

Todėl dabar pažinę tą tikslą, mes turime gerai žinoti ir tą kelią, kuris mus į jį veda. Taip pat visuomet privalome padėti vieni kitiems tuo keliu eiti. Mes galime tai daryti, kooperuodami su Šventosios Dvasios malone, kuri mus ragina gyventi pagal Jėzaus žodžius, ypatingai pagal Jo tarpusavio meilės įsakymą, apkabindami savo kryžių kartu su Juo. Tai reiškia, kad turime būti ištikimi Šventajai Dvasiai tais momentais, kai ateina bandymai, gundymai, sunkenybės, tuos momentus padarydami vertingiausiais. Tada tuo būdu ir galime leisti Šventosios Dvasios vaisiams mummyse vežėti ir klestėti.

Tad siekime tų Šventosios Dvasios vaisių augimo pirmiausia mūsų pačių tarpe, o ypatingai — stenkimės jungtis į vienybę su visais krikščionimis.

Antrasis Vatikano Susirinkimas mums kaip tik ir primena, kad krikščionių vienybė ateis kaip Šventosios Dvasios dovana (Eumenizmo Dekretas).

Mums labai padeda ir padrąsina taip aukotis, kai žinome, jog kartu su mumis stengiasi taip daryti daugybė tikinčiųjų visuose kontinentuose ir tautose.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

BUS ATĖJUSI VALANDA

Julija Švabaitė

Būtum užaugusi
tarp vilkų ir hienų,
piešusi Žemę Motiną
galbūt ant maumedžio,
ant mirštančiojo
lentos,
šiaurės pašvaisčių —

Tau buvo lemta
išsigelbėti...

Dabar tą skolą atiduodi
vagono broliui,
našlaičiui, vargetai,
geležinkelio
Dievui,

kuris atstūmė
skląstį,

padavė samtį vandenio
nuprausti peršauto tėvo
veidą — — —

Būtum būtum būtum
raudotoja prie karsto,
išverkusi paskutinę
ašarą,

savo dideliu kaulėtu kūnu
uždengusi nuo šalčio
drebantį mažą
anglą,

čiulpiantį kojos
pirštelį —
savo ledinį žaislą,

sapno motinos
pieną — — —

Būtum išsiuvinėjusi
druskos maišų
drobėje

nemirksinčią Dievo
Aki,

širdį,
pervertą kalavijų,

nes jau bus atėjusi
maldos valanda

prašyti staigios
ir netikėtos
mirties — — —

1993

IMPRESIJOS (III)

RIMA VINCIŪNIENĖ

*Žmogus mane paliko,
Tu, Viešpatie, nepalik.
Žmogus mane paliko,
Tu, Viešpatie, nepalik.*

Žmogus, Tavo tarnas, Viešpatie... Paliko, nuėjo kitur. Tave garbinti, Tau aukoti, kitiems tarnauti... Žmogus mane paliko, o Tu, Viešpatie?

Sėdžiu kavinukėj. Tylu. Ramu. Sugrįžau namo, pas savus. Štai užeis poetiška porėlė, aptarsim naujausią Kęstučio straipsnį, Gintaro eilėraščius. Pasiginčysim dėl politikų nesutarimų. Visi barasi, triukšmauja, teisybės ieško, o mes tik pasišaipysim iš tų visų, ramiausiai gurkšnodami kavutę. Sugrįžau namo. Atėjo IŠSIVADAVIMAS. Tyla, ramybė, muzika, sulčių stiklinė, už lango — vasaros žaluma, dar nepaliesta sausros... Štai pro duris kyšteli galvą bičiulis literatas. Ooo, — nustemba, — kur buvai dingusi?.. Ir prisėda greta su sulčių stikline. Parėjau, sugrįžau...

Staiga mintis — juk ir čia efemeriška, ir čia netikra! Tokia, kokia buvau ten, kur viskas taip gerai pažįstama, kur paprasta, lengva ir ramu, aš jau nebūsiu niekada! Su manim — mano sielos kančių kelias. Dar nenueitas, dar tik pradėtas. Jo gale — mistinė šviesa, kuri įsiurbia kiekvieną atėjusį... "O, gyvenime, gyvenimėli..." Tai ne dejonė. Tai draugės paliktas provincijoje leistas tremtinių kančios metraštelis. Paprašė poeziją įvertinti — kančią įvertinti... O aš su savim galynėjus. Tebesikankinu, tebesiblaškau, tebieškau, nes siela tebeklykia iš skausmo.

O gyvenime, gyvenimėli... Žmogus mane paliko, Tu, Viešpatie, nepalik. Tu, Viešpatie, nepalik. Tu, Viešpatie, nepalik...

Leidžiasi saulė nudažydama skliautą nepakartojamo švelnumo ir aiškumo spalvomis. Už kalvos leidžiasi saulė, slėpdama savo skaistumą į juoduojantį medžių guotą. Tuščia, tylu. Tuštuma užplūsta sielą. Baisi, nyki tuštuma. Kaip tąsyk, kai pasitraukiau nuo amžiams užmerkusios akis motinos lovos.

...Motin, man labai labai negera be tavęs, be žemės, be dangaus, — aimanavau poeto žodžiais. Ilgai ilgai aimanavau. Ir tebeaimanuojau. Dar klaikiau, dar baisiau, nes antrąkart apie mane ištuštėja dvasinis laukas. Tuštuma susitinka su tuštuma. Nėra į ką įsitverti, nėra kam pasiguosti, nėra kam ramiai nusišypsoti. Ir vėl — man labai labai negera be Tavęs. Be žemės. Be dangaus... Yra žemė. Tu man ją palikai. Ir dangus virš jos. Tu jį palaiminai. Yra. Bet tuščia ir žemė, ir danguje. Tuštuma siautėja, kaip dykynės smėlis užneša bet kokią viltį užgirsti Viešpaties balšą, prabylantį Tavo lūpomis. Kiek laiko man bus nebylus Viešpats, ar ilgai man bus prislopęs Jo žodis? Kur ieškoti vilties vėl Jį išgirsti, ramybės ir palaimos žodžiais šviečiantį man, mano broliui, sesei, — visiems?

Tuštuma. Tyli tuštuma. Man labai labai negera... Man labai labai... Leidžiasi saulė, uždega skliautą spalvinga tuštuma.

Kritau. Smukau gilyn, į juodą duobę — knežinią. Nekenčiu pamaldžiai sudėtų rankų, medinių, negyvų šypsenų, maldų šlamėjimo. Įtarinėju dumblą aplinkinių sielose. Kritau. Esu atmesta visą šimtą mylių atgal.

Tyčia praeinu pro tuščią klausyklą, — draskykis, vaitok, širdie. Tyčia atsiklaupiu prieš susvetimėjusį, atšalusį altorių, — verk, aimanuok, širdie. Esu nublokšta toli toli atgal. Visą šimtą mylių. Buvau susikūrusi pasaulėli, Viešpaties ženklų paženklintą. Tariausi tikru jį esant. Nors efemeriškumo, trapumo nuojauta visą laiką tvyrojo šalia. Bet, maniau, tai praeis, sutvirtės mano pasaulėlis, būsiu stipri ir aš. Ir štai griuvo šventovė, vos tik pirštu kažkam palietus. Likau viena, niekam nereikalinga, sugniaužusi delne nuogą, klykiančią sielą. Klupau, spontaniškai vapu sveikamarijas, tėvėms... Nebylios lūpos, negyvas žvilgsnis, apmirusi širdis. Gerkle kyla kąsnis, įstringa gomury. Puolu po kojų... nepaisyk kalčių... viltį padėjau aukoje Tavo ... Kąsnis kyla aukštin, springstu... Visus mus glauski prie širdies...

Ne! Viskas! Verkti norisi, kaip viskas čia svetima ir nešventa. Ne! Ne man su tokiomis mintimis Mišių auka!

Iriuosiu pro susikaupusius veidus durų link. Išeinu. Ir — atsikvepiu.

Paliksiu tau obelų žydėjimą —

Te jis džiaugsmą neš.

Viską, ką abu kentėjome,

Pasiimsiu aš... — kartoju ir kartoju mintyse šį ketureilį, kurio autorių štai tuoj tuoj užkas gimtinės kalnelyje. Buvo, mylėjo, kentėjo, aukojosi, — o dabar išėjo. Ten, kur atpildas už visa, visa... Neįsižeiskit, kad cituoju poetus, — pasakė kartą kunigas pamokslo metu, — jie kažkaip gražiau, sklandžiau ir giliau viską pasako. Na išties, kas tokiam paprastučiam ketureilyje gali sutalpinti visą žmogišką meilę ir jos pagimdytą žmogišką skausmą? O kartais net ir žodžių nebereikia, kartais tik garso, aidų, intonacijos virptelėjimo užtenka, kad paliestų tolimiausią sielos kampelį. Štai kartą, gražų, šviesų rugsėjo rytmetį, po Katedros skliautais nuaidi, regis, įprastas šv. Mišių pradžios raginimas: SUSIKAUPKIME ATGAILAI, ištartas

senučiuko kunigo. Bet kaip tai buvo pasakyta!.. Įspūdžio žodžiais neišreikši. O gal tik man taip pasirodė? Gal tą rytą mano siela buvo pasiruošusi būtent tokia styga suvirpėti. Juk vakarykštė diena irgi buvo įsimenanti — griuvo rūsyje lentynos su visais stiklainiais uogienių, kompotų, konservų, suruoštų žiemai. Atšokusi tarpdury spoksėjau į tą baisią stiklą, uogienės, ištaškytų slyvų, pomidorų, agurkų krūvą ir — nei verkti, nei juoktis. Be abejonės, bet kuriuo kitu metu būčiau apsižliumbusi. Dabar gi, keista, tik apsidžiaugiau: ačiū, Viešpatie, už šią pamoką. Mano nuotaiką pagavo ir dukrą: pragyvensim, mama, badu nemirsim ir be uogienių. Atsitiko taip, vadinasi, taip turėjo būti. Kai jos daiktus su pinigais bei dokumentais nušvilpė tiesiog iš panosės, taipogi nutarėm: pragyvensim, badu nemirsim. O aš dar vis pridedu: ačiū, Viešpatie, Tu mane mokai, ačiū!..

Gal todėl taip gera pajusti ypatingą seno kunigo paraginimo atgailai skambesį, suprastį didelę tokios atgailos prasmę... Ir išties viską, ką abu kentėjome, pasiimti ant savo pečių. Tegu juos slegia atgailos, atsiprašymo ir meilės kryžius.

Ką aš sužinojau?! O dangau, ką aš sužinojau?! Kunigas, Viešpaties Tarnas, gyvas ir gerai pažįstamas žmogus, gulasi kryžium po Dievo Tėvo kojom už mus, o šiuo metu ir už mane. Gula kryžium ir prašo Viešpaties Dievo malonės, pasigailėjimo man. Už mano nuodėmes. Tai ar ne aš pati taip turėčiau elgtis?! Kokia gėda, kokio gėda! Viešpatie, kaip man pažiūrėti Tau į akis po tokio savo abejingumo, po tokios didelės savo menkystės supratimo ir... po tokio rūstaus suvokimo: kunigas meldžiasi už mane! Ne šiaip sau meldžiasi, o gulasi kryžium. Silpnas kūnu, ligotas žmogus kryžiumi ant šaltų grindų už mane!.. Kam šito reikia? Kodėl? Ką aš dabar turėčiau daryti, kaip aš turėčiau elgtis? Melstis? Meldžiuosi. Kasdien pirštai perbėga

rožančiaus vėrinėlį. Jau dveji metai kasdien, kasdien. Net kelionėj, net nepabaigiamų rūpesčių prislėgtoje dienoje, net tarp svetimų žmonių — rožančiaus vėrinėlį prisimenu visuomet. Penktadienių pasninkas iš pradžių slėgdavo. Nuo duonos riekutės ir vandens stiklinės pavakariais darydavosi silpna. Dabar gi ne. Dabar laukiu tos dienos, kaip pačios švenčiausios savaitėje, ir žinau, kaip bus gera kitą rytą neskubėti prie pusryčių stalo... Na, o kas dar? Ryto, vakaro malda. Gražūs rytmečiai, kai jie laisvi nuo pareigų, paslaptingoje katedroje. Sekmadienis — Viešpaties diena. Ir tai viskas? Visas mano maldingumas, kuriuo galiu pasigirti prieš kunigą, gulantį kryžiumi už mus, laiminantį kasvakar visus bendraminčius, aukojantį šv. Mišias už mus, beklaidžiojančius painioje kasdienybėje. Ne, mes neverti, aš visų pirma neverta tokios pasiaukojančios ir nuoširdžios kunigo maldos. Nejauku man tai žinoti, Viešpatie, kam tu tai leidi?

... Kažkada juk burnojau: malda į tylą! prašymas į tylą! pasiguodimas į tylą! dejonė į tylą! kalbėjimas į tylą! Nebemoku aš taip, kai negirdžiu aiškaus atsakymo. Dabar gi gėda prieš žmogų, gulantį kryžiumi ir besimeldžiantį į Viešpaties TYLĄ su tvirtu tikėjimu, kad jis bus išgirstas. Nejaugi net toks atkaklus tikėjimas neįveiks manęs?!

Netekau savo Dvasios Vadovo. Pats Viešpats mane nuo jo stumtelėjo. Pasijutau pamesta apleista, niekam nereikalinga. Viešpatie, kodėl nusigręži nuo manęs?! — šaukte šaukiau visu savo vidumi. Taip, matyt, reikia, Dievas Tėvas danguje geriau žino, ką daro, — ramino mane išvažiuodamas Dvasios Vadovas. O aš jaučiau čia didelę bausmę sau. Už ką? Kodėl? Ką ne taip dariau? — maldavau paaiškinimų bet vietoj jų užgirdau tylą. Nutilau ir aš. Nebepriekaištavau, nebeklausinėjau, nebesiaiškinau... Tik nejauku tapdavo, kai nei iš šio, nei iš to mintyse im-

davau kartoti: NEKENČIU, NEKENČIU, NEKENČIU... Ko? — nežinau. Ir iš kur į mano mintis atklysta šis žodis, o su juo, žinoma, ir jausmas, — nežinau. Savaitė, kita, trečia... Staiga vieną rytą Katedros paskliaučiu tuštumą perskrodus saulės spinduliams ir išryškinus ten gausybę judančių, žybsinčių, paslaptingus ratus sukančių dulkių, sudėjau: Viešpatie, kada gi įvyks stebuklas? Kada gi aš Tave surasiu? Kada gi aš Tave pajusiu ir be tarpininko, be Dvasios Vadovo?.. Viešpatie! Dabar žinau: gaudulio, pasimetimo, praradimo jausmo priežastis ne dvasininko pasitraukime nuo manęs. Priežastis manyje pačioje. Dvasios Vadovo praradimas man buvo akstinas stabtelėti ir paklausti savęs: ar tuo keliu einu? Juk ne tuo... Arba ne visai tuo. Dabar tenka grįžti atgal ir iš naujo ieškoti kelio pas Viešpatį. Va, kodėl taip sunku. Dievas Tėvas danguje privertė mane atsigręžti ir nustebti: ką aš darau?! Sunku sukti atgal, oi kaip sunku. Ar pajėgsiu, ar užteks jėgų, vienas Dievas nežino.

... O taip, Jis, matyt, žino, kad pajėgsiu, todėl ir veda mane atgal, todėl ir verčia ieškoti tikresnio ir tiesesnio kelio pas Jį, pas Viešpatį.

Mylinčiajam atlyginimas — pati Dievo meilė! — kažkur kažkada užgirdau ar perskaičiau. Prisimenu ir prisiminsiu. Tik ak, — man tai dar nieko apčiuopiamo nesako. Tik gaudulį sukelia, ir tiek. Akyse stovi mamulė sunkios ligos mėnesiais, savaitėmis. Šiltesnis žodis — ir ašarų upeliai. Tik dabar pamaciau, kokius gerus vaikus turiu! — džiaugiasi atėjusiai kaimynei jos, skausmų kankinamos, aplankyti ir... verkia. Vaikeli, kaip tu viena gyvensi! — glosto mane žvilgsniu ... verkia. Taigi tavo dukrytės gimtadienis, atiduok jai mano paskutinę pensiją, — pašnibždomis nurodo man, pasilenkusiai virš jos lovos, ir verkia. Nejaugi tiesa, kad žmogus klykdamas ateina į pasaulį, verkdamas išeina?

Štai ir aš. Pasižiūriu į tuščią kėdę, ant kurios dar taip neseniai sėdėjo man svarbus žmogus — ašaros. Pamatau nusinuodijusios bendradarbės sūnus, klusniai stovinčius eilutėje prie komunijos šv. Mišiose, aukojamose už mamą — savižudę, — ašaros. Užgirstu tylųjį Tėvo pranciškono ŠVENTAS ŠVENTAS Viešpats, Galybių Dievas... nespėju praverti burnos pagarbinimo aidui — ašaros. Viešpatie, jei šitos mano ašaros — išties sielos apsisvalymas, sutinku jas šluostyti kasdien, kas valandą.

Bet...

Mylinčiajam atlyginimas — pati Dievo meilė! Laukiu atlyginimo, o mylėti dar nemoku. Taip jau man lemta — visuomet praeiti pro šalį to, kas gera ir gražu, — parašė susigraudinusi bičiulė. Mąstau, ką atsakyti. O gal mes pačios kaltos, kad visuomet praeiname pro tai, kas gera ir gražu? Laukiame atlyginimo. O juk pirma turime pačios užmokėti. Gal netgi nuoširdžiomis apsisvalymo ašaromis. Jos artins prie Dievo meilės, jos mokys mus pačias mylėti. Ir tik tada laukti atlyginimo.

... O Šventajame Rašte be Dievo meilės pažadų yra ir toks sakiny: "Žmogus nežino, meilės ar neapykantos jis yra vertas" (Ekl. 9,1)

Peštynės Katedroje prie klausyklos. Regėjau jas, girdėjau. Viena nutampytą sijoną apsimovusi moteriškė, eidama pro šalį, mestelėjo kitai:

— Ir tu eini išpažinties? Kaip tau ne gėda? Meluoji, šmeiži visus — ir manai, Dievas tau dovanos?!

— Eik tu, karve, sijoną išsilygink. Į Dievo namus atėjai, o ne į turgų! — atšovė kita įtūžio raukšlėm išvagotu veidu.

— Kas tau darbo mano sijonas, vėpla tu! Pasakysiu klebonui apie visus tavo darbelius! — netylėjo pirmoji.

— Lėk, skųsk, tik, tiek ir temoki, begėde tu! — nenusileido ši.

Nutilo tik kitų sutramdytos.

... Šventina tikintiesiems grąžintą bažnyčią. Prieš valandą prie aklinau uždarytų jos durų ėmė plaukti minios tikinčiųjų, įdomaus reginio ištroškusiųjų. Žinia gi, kiek vyskupų, kiek kunigų, klierikų ir patarnautojų pulkai, o vienuolės vienuolės — kokios išsipusčiusios, kokios gražios, kokios švytinčios! Minia telkiasi vis tirštesnė, durys neatsidaro, prie jų susiburia baltarūbiai zakristijonai ir skina takelius svečiams dvasininkams. Minia tirštėja, gaudžia, siūbuoja, regis, tuoj tuoj siūbels ir iš naujų ažuolo durų liks tik šipuliai. Slenka paskutinės minutės iki iškilmių pradžios — minia tebegaudžia ir tebesiūbuoja. Patarnautojai vos bepajėgia praskirti kelią Jo Eminencijai Kardinolui ir palydai. Čia pat, didžiųjų Viešpaties Tarnų panosėje, susipeša dvi moterėlės priekaištaudamos viena kitai dėl neteisėtai užimtos vietos arti slenkščio. Ir štai — durys atvertos, miniai tikinčiųjų kelias laisvas! Grūstis, klegesys, šūksniai: kur lendi? ar žmoniškai nemoki?! ramiau, tilpsit visi! — ir... pasijuntu nešte užnešta ant laiptų, stumte nustumta į patį tamsiausią bažnyčios kampą. Dairausi po šventovę, į kurią sugrįžo Viešpats Dievas ir... tikintieji. Viešpatie, atleisk, kad mes tokie. Nepasmerk mūsų, neišeik vėl iš čia! Išmoksime, tikrai išmoksime ir tylos, ir Tavo, Jėzau Kristau, Dievo Sūnau, atneštos ramybės, kurios žmonija vis nemoka ir nemoka dar priimti!

■ Egipte musulmonų fundamentalistų būriai užmušė 12 krikščionių.

■ Lenkijoje apie 100 organizacijų, turinčių tikslą ginti negimusiuoju kūdikių gyvybes, susijungė į vieną federaciją.

■ Maskvos lenkų katalikų bendruomenė, nesulaukdama žadėto Švenč. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo šventovės grąžinimo, jėga ją susigrąžino. Šventovės patalpos buvo naudojamos projektavimo instituto.

MALDINGUMAS IR DVASINGUMAS

SES. ONA MIKAILAITĖ

Ir mūsų tarpe yra nemažai žmonių, kuriems maldingumas ir dvasingumas reiškia kažkokį nenormalumą, perdėjimą. Kitiems tai, paprastai šnekant, davatkiškumas. Geriausiu atveju — liekana iš praėjusių laikų. Mes, lietuviai, ypač bodimės išorinių religingumo apraiškų. Daug kam tai nesutinka su geru tonu, o dažnas vadina veidmainyste.

Maldingumas gal dar šiek tiek tinka močiutėms. Joms ir dera rožantėlį pro artrito iškreiptus pirštus leisti. Jos gi ir neturi ką geresnio veikti, o poterėlius kalbėti juk nieko nekenkia. Gal pažįstame ir kitų žmonių, dar gilios senatvės nesulaukusių, kuriuos galima vadinti maldingais. Bet tikriausiai tas epitetas teikiamas su tam tikra ironija. Žiūrėk, laksto į bažnyčią dieną naktį, o nieko gero nenuveikia. Dar mano esąs už kitus pranašesis... Tokių tai jau nepakenčiu!

Taigi žodis *maldingumas* mūsų gero vardo neturi. Ir reikia pripažinti, kad maldingų žmonių, kurių gyvenimas atitiktų jų pamaldumą, kuris spindėtų gerumo ir artimo meilės darbais, taip jau daug nėra. Aišku, maldingumas pats savyje nėra blogas: palinkimas į maldą, prisirišimas prie bažnyčios niekam nekenkia. Tačiau maldingumas gana dažnai virsta kažkuo kitu. Šv. Kotrynos iš Sienos, Bažnyčios daktarės, raštuose aprašoma, kaip Viešpats Jėzus ją apšvietė, kaip maldingumas lengvai gali virsti gana paviršutinišku dvasiniu pasitenkinimu. Daugelio maldų kalbėjimas savyje nėra naudingas ar priimtinas nei Dievui, nei žmogui. Kodėl? Todėl, kad prisirišimas prie tokių praktikų dažnai kyla iš baimės, egoizmo ar kitų užslėptų žmogaus psichinių ypatybių. Maldingumas tiek geras ir naudingas, jei jis padeda žmogui tapti geresniu kasdieniniame gyve-

nime, jei jį verčia darbais rodyti meilę Dievui ir žmogui.

Maždaug per dvidešimt metų amerikiečių religinėje literatūroje paplito žodis „dvasingumas“ (spirituality). Ta tema prirašyta nemažai straipsnių bei knygų, teikiama įvairių dvasingumo kursų, seminarų bei pratybų. Kai kuriuose rateliuose dvasingumas tapo tiesiog madingu dalyku. Tačiau ne visiems aišku, ką tai iš tikro reiškia. Lietuvių kalba, kai vadinam žmogų „dvasingu“, tai skamba kur kas rimčiau, negu vadinti žmogų „maldingu“. Tai reiškia kažką gilesnio. Dvasingas žmogus įdomus, neatstumiantis; norisi geriau jį pažinti, su juo rimčiau, giliau pasikalbėti.

Vienas autorius, Eugene H. Ciarlo, dvasingumą aptaria taip: vadinti žmogų dvasingu — tai kažkas daugiau, negu aptarti jo ištikimybę kurios nors religijos doktrinai ar disciplinai; tai greičiau reiškia, kad toks asmuo ieško kažko didesnio, vertingesnio, gilesnio negu kasdienis gyvenimas, apkrautas daiktais ir malonumais, gali duoti.

Šis autorius toliau dėsto, kad žmogaus religingumas dažnai nukenčia dėl to, kad jis pasitenkina išoriniu maldingumu. Maldingi žmonės ištikimai lanko bažnyčią, kalba maldas, džiaugiasi dvasinio pasaulio grožiu. Tačiau šie maldingi žmonės ne sykį pasirodo tik žaidžiantys dvasingumo pakraščiuose. Jie linksmi šokinėja aplink gelmę, kurion iš tikrųjų bijo įkristi. Toks maldingumas, palyginti nesunkus, laikinai nuramina mintį bei širdį. Jis gali būti ir atrama žmogui, bet tik iki to momento, kai asmeninė nelaimė, šeimos tragedija ar kitas blogis jį užklumpa netikėtai, lyg vaiką, smagiai renkantį žiedus pievoje saulėtą dieną.

Tačiau dvasingumas mus verčia eiti gilyn, eiti ten, kur nelabai net norime eiti. Dvasingas žmogus pirmoje eilėje eina savęs pažinimo keliu. Jis nebėga nuo savęs, nesidangsto ir nevengia atvirai pasižiūrėti į savo trūkumus, pripažinti savo klaidas, matyti savo ribotumą. Be tokio nemeluoto savęs pažinimo neįmanoma tapti dvasingu žmogumi. Be jo liekame prie vaikiškų žaidimų, kuriuos vadiname įmantriais vardais. Neveidmainiškas savęs pažinimas atveria kelią į tikrą artimo meilę. Kai pamatom savo tikrą veidą, nesame tokie greitai apkalbėti ir smerkti kitus. Kai pripažįstam patys sau, kaip dažnai patys suklumpame, net gerų norų ir įkvėpimų vedami, tuomet ne taip sunku tą patį ir kitiems pripažinti. Ogi pats sunkiausias dalykas — atleisti kitam — galimas tik tada, kai nebėgam nuo savo kalčių, o nuolankiai galim pasakyti: “mea culpa”. Tai jau dvasingumo pergalė, nes psichologiškai visi esame stipriai linkę išteisinti save, o kaltinti kitus. Kai kurie psichologai net yra sudarę sąrašus epitetų, kaip žmogus savo ypatybes vadina vienais vardais, o kitų — visai kitais. Pavyzdžiui: aš esu tvirto nusistatymo, o jis — užsispyrėlis; aš esu lankstus, o jis — lėpšis ir t.t. Tai charakteringas žmogaus psichologinės savisaugos mechanizmas. Tik dvasiškai pažengęs ar subrendęs žmogus sugeba ramiai ir nuolankiai pripažinti, kad jis ne visuomet pasireiškia kaip tobulybės viršūnė, o tai ypač matyti, kaip jis

moka paprastai priimti mažas, kasdieniškas klaidėles. Daugumas mūsų teisinamės arba vaidiname neklaidingus.

Pasakojama apie garsų anglų žurnalistą, apologetą, į katalikų tikėjimą atsivertusį G.K. Chestertoną, kad jis užsimojęs dalyvauti rašinių konkurse. Tema buvo tokia: “Kokia priežastis didžiausių mūsų laikų pasaulio problemų”. Chestertonas į tą sudėtingą klausimą atsakė taip: “Aš pats”. Pasirašė ir išsiuntė konkurso skelbėjams. Tai buvo trumpiausias ir tiksliausias atsakymas į pateiktą klausimą, tik nežinia, ar jis buvo tinkamai įvertintas. Blogio priežasčių ieškome visur, tik ne savyje.

(tęsinys 128 psl.)

Prieš kiek laiko paplito toks vaizdelis, kuris išreiškia tą žmogaus vidinę kovą suprasti, atrasti Dievo pėdsakus savo gyvenime. Štai pateikiu jį lietuvių kalba. Autorius nežinomas.

Pėdsakai

Vieną naktį žmogus susapnavo nuostabų sapną: Štai jis eina pajūriu drauge su Viešpačiu. Žiūri — debesyse vienas po kito pasirodo jo praėjusio gyvenimo vaizdai. Kiekvienam vaizdai išnykus, žmogus žvelgia žemyn: mato pėdsakus smėlyje — savus ir Viešpaties.

Taip, lyg filmų ekrane, suspindi ir išnyksta visi svarbesni jo gyvenimo įvykiai. Jis pastebi: kai įvykiai tamsūs, smėlyje tik vieni pėdsakai. Žmogui suspaudžia širdį, jis klausia Viešpaties: “Juk žadėjai, Viešpatie, jei seksiu Tavimi, ir Tu eisi drauge su manimi... Kodėl, kai man buvo sunku, Tu nėjai kartu? Kur Tu tada buvai? Kodėl likau vienas, apleistas?”

O Viešpats jam taip atsakė: “Mano mielas, mielas vaikelį, negi nesupratai? Negi dar netiki, kaip labai tave myliu, Kad niekuomet tavęs neapleida ir neapleisiu?.. Smėlyje matai tik vienus pėdsakus — tie pėdsakai Mano. Tada aš tave nešiau...”

IDEALI MOKYTOJA

ELENA ŠIDLAUSKIENĖ

Mokytojos asmenybė

Idealus mokytojas? Čia gi tokios platybės, gilybės, aukštybės!.. Idealaus mokytojo supratimą lemia laikmetis, istorinė — geografinė situacija, konkretus žmogus, kurio vaizduotėje tam tikru metu ryškėja vienokie ar kitokie to idealiojo mokytojo bruožai. Idealybė — nereali. Tai kūrybos vaisius. Priešais mano proto ir širdies akis — šviečiantis Idealaus Mokytojo paveikslas, kurį vakar regėjau vienoki, šiandien jis įgijęs kitokių spalvų.

Taigi — keli štrichai mano įsivaizduojamosios lietuviškosios Telšių katalikų vidurinės mokyklos lietuvių kalbos ir literatūros mokytojos paveikslui. Taip, taip, ji ideali, nes aš į ją sukroviau pačius tauriausius, pačius būtiniausius, mano supratimu, mokytojo bruožus. Šį idealą susikūriau ne šiaip sau. Aš pati noriu, stengiuosi būti panaši į šitą mano

svajonę. Be abejo, man nesiseka. Tiesa, kai kuriuos josios bruožus jau turiu. Kai kuriuos išsiugdysiu. Nekuklu stengtis būti panašia į Idealiąją Mokytoją? Bet juk aš — ne iš pasipūtimo! Na, — dėl vaikų, dėl Lietuvos...

Patikėkit, man labai mielas žodis Mokytojas. Gera, kai mane vadina tuo gražiuoju vardu. (Tik ne pedagogas, ne!..). Daug daug telpa į šitą žodį. Nespręskime pagal skambėjimą: mokytojas moko. Manau, jog mokytojas labiau auklėja, ugdo negu moko.

Mokytojo profesija — ne vien profesija. Ar aš galėjau būti mokytoja? Ar turiu mokytojo pašaukimą? Vargas tiems, kurie pakliuvo į neturinčių pašaukimo — kunigo, mokytojo, gydytojo rankas... Įeinu į klasę. Sunku. Labai sunku. Tačiau, man rodos, kitur būti negalėčiau. Esu savo vietoje. Rytais skubu pas juos. Pasiilgusi. Mintimis vis prie jų apsistoju... Taigi aš — klasėje. Prieš mane — klavišai, juodesni, baltesni... Paliečiu vieną, antrą...

Blogį matome visi. Blogį aptarti, pasmerkti sugebame visi. Bet "blogį nugalėti gerumu" sugeba tik tie, kurie išmoko eiti Kristaus pėdomis. Ir mes matome, kad blogio nugalėti kitaip negalima, tik gerumu. Nei savo tautoje, nei savo šeimose nieko nepataisysime, kol neišmoksime "blogį nugalėti gerumu".

Dvasingumo yra įvairių rūšių, nors nuostabu, kaip tikrai dvasingi žmonės esminiuose dalykuose sutinka. Krikščioniškasis dvasingumas reiškia eiti Kristaus pėdomis. Seniausias krikščionybės aptarimas tai — kelias, o ir pats Kristus vadinamas Keliu. Visų amžių dvasingų krikščionių patirtis tvirtina, jog Kristaus pėdsakai veda ne vien gražiais, bet ir erškėčiuotais keliais. Kristaus pėdsakai aplaistyti prakaitu, ašaromis ir krauju. Kiekvienas žmogus gyvenime išlieja nemažai ašarų, prakaito ir kraujo. Tai gali jį suminkštinti ar užkietinti; pašventinti ar nužmoginti. Dvasingas žmogus anksčiau ar vėliau išmoksta kentėti su Kristumi, išmoksta žiūrėti į žmogišką gyvenimą Kristaus šviesoje. O tas mokslas yra pats sunkiausias, nors pats vertingiausias.

Daugumas mūsų nešiojame nemažai kartėlio širdyje. Daugumas su senų laikų psalmistu norime šaukti: "Kurgi tas tavo Dievas?!" Ir kol neižiūrėsime savo gyvenime Dievo pėdsakų, tol jų nerasime niekur kitur. Tol ir liksime paviršutiniški.

Skamba, neskamba... Prasčiau ar geriau... Tiesiogine prasme — niekados nesu grojus. Tačiau savo pamoką visados girdžiu tarsi mano pirštais, mintimis ir jausmais grojamą muziką... Galgi turiu pašaukimą? Būti mokytoja gal man Dievo paskirta?..

Norėdama auklėti, mokyti kitus, privalau visuomet pradėti nuo savęs — visapusiškai ugdyti save turiu visą gyvenimą. Mokytojo darbas — ne darbas, o kūryba, — na, kūrybinis darbas, jei norite. Kuriu juos, savo mokinius, bet visų pirma kas dieną kuriu save. Siaubas, kiek gali mokytojas!.. Gero ir blogo gali... Sakyčiau, žodžiais mes, mokytojai, tiek neauklėjame mokinių, kiek savo pavyzdžiu. Mus erzina mums keliami visuomenės reikalavimai. Mes pykstame, kai mums neatleido mažiausios silpnybės. O kaipgi kitaip? Norim nenorim, prilipdom vaikams savo ydas. Mokom gyventi teisingai? Oi, neduok Dieve, jeigu vaikai suvokia, kad mes kalbam viena, o darom kita. Privalome būti šventi? Iš tikrųjų reikėtų. Taip, mes — silpni, klystantys žmonės, kaip ir visi. Tačiau vis dėlto nė sekunde nepamirškime, jog mes — mokytojai. O mokytojo vardas — įpareigoja.

Aš — mokytoja. Lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja. Norėdama duoti, turiu pati turėti. Man reikia kaupti ir kaupti kuo daugiau savo dėstomo dalyko žinių. Tą patį kūrinių kiekvienam laikmety literatūros kritikai traktuoja vis kitaip. Kasmet aš pati vis kitu aspektu vertinu tą patį kūrinių. Vadinasi, kiekvieną dėstomą kūrinių kiekvienais mokslo metais turėčiau perskaityti iš naujo. Dar — literatūros teorijos žinios. Pasaulinės literatūros naujovės... Literatūra — mokslas, literatūra — menas. Suvokiama ir jaučiama. Iš vakaro prisiskaičiau Maironio. Rytą einu mokyklon — kupina Maironio — šnabždu jį lūpomis, širdimi dainuoju. O taip! Ir mokslinė analizė...

Bet juk negaliu atnešti klasėn vieną Maironį. Čia įžengiu visa. Tokia, kokia esu. Kalbėsim, žinoma, apie Maironį. Tačiau mokiniai kuo puikiausiai pastebės, ar perverčiau aš

vakarykščius laikraščius, ar pažiūrėjau spektaklį, rodytą per televiziją ar Teatro salėje. Nuo mokinukų nenuslėpsi, moki ar ne dainas Maironio ir ne Maironio žodžiais. Iš tikro jie žinos, ar Eliotą, išverstą Tomo Venclovos, paskaitei, ar — originalą. Jiems aišku bus, kokiom kalbom kalbi, ką jau apkeliavai... Kaip oro, kaip vandens jie trokšta vi-sa-pu-sišk-o mano išprusimo!.. Atsimenu nuostabųjį mūsų kurso kuratorių garsųjį tautosakininką profesorių Donatą Sauką. Kalbėdavo jisai be galo painiai. Per paskaitas jo minties siūlo nepagaudavai. Po paskaitų knaisiodavomės po jo knygas... Tačiau tautosakos paskaitų nė vienas, rodos, nepraleisdavo. Nedrįsdavo kažkodėl neateiti. Nors profesorius nėra papriekaištavęs. Jo akys spindėjo tyrumu ir erudicija. Mes gerėme tą šviesą ir labai labai gerbėm profesorių...

Kultūra — dieviškosios egzistencijos švytėjimas... Skaitau. Daug ką skaitau. Tačiau kas vakarą bent po keletą minučių paskaitau mokslų mokslo, menų meno knygą — “Naująjį testamentą”. Mane mokė daug kas. Tačiau Didysis mano Mokytojas — kaip ir kitų — Jėzus Kristus. Gyvojo Dievo žodžio paskaitau ir per pertrauką, ir pamokoje — sau ir vaikams. Į mokyklą — pusvalandis kelio, kuriuo keliaudama mintyse meldžiuosi — “Tėve mūsų...”, “Sveika, Marija...” Dėkoju ir prašau, keliu aukštyn dvasią...

Mano pareiga, — ką gavau iš Dievo, iš namų, iš žmonių, — perduoti kitiems. Tokia žmogiškosios būties grandinė: mes susijungiamo vieni su kitais medžiaginių ir dvasinių vertybių perdavimu — paėmimu... Mes tarnaujame vieni kitiems, mes aukojamės vieni dėl kitų. Be šito būtų negyvos idėjos, nešvytėtų mūsų idealai. Pati didžiausioji mano laimė — galėjimas duoti, aukoti. Iš tikrųjų, iš tikrųjų ne sykį aš ją pajutau...

Laimė — tarnauti tiems, kuriuos myli. (Kristus plovė kojas savo mokiniams). Laimė — besąlygiškai, altruistiškai mylėti. Aš ir vėl tikiuosi meilės iš jų? Begėdė! Čia — ne prekyvietė, kurioje už prekę mokama... Bet

jeigu aš juose įkvepiu mokėjimą mylėti? Gerai, bet žiūrėk, kad tave pamilę, jie kitų (mokytojų) nepaniekintų. Tavo šviesa, Ele (vardas, reiškias šviesa), tegu neapakina jų. Saugoki juos, kad už tavo hipnozės lauko jiems nebūtų tamsu... Aš džiaugiuosi jų buvimu, nes aš ir jie — Dievo vaikai. Aš dėkinga jiems, kad jie yra...

Mokiniai — tušti indai. Ir privalau juos pripilti būtiniausių vertybių — iš savęs pačios. Ne žodžių, o savo gerųjų savybių! Tad turiu būti punktuoli, tvarkinga, blaivi, dora... Klasėje, ant palangės, džiūsta gėlė. Be "pamokslų" palaistau. Koridorių — šiukšlė. Pakeliu. Gal labiau padės už rodymą pirštu, įsakymą palaistyti gėlę, pakelti šiukšlę? Gal vaikams nepatiks, kad tu už juos padarai? Nežinau, nežinau. Bet vis dėlto dar ir dar syki palaistau gėlę, pakeliu šiukšlę...

Ištikimybė... Tėvynei. Vyrui... Turbūt ji prasideda nuo ištikimybės žodžiui... Ar pasitiki manimi mokiniai? Rusų okupacijos metais būčiau moment išlėkusi iš mokyklos, jei nebūčiau vieno maniusi, kita sakiusi, trečia dariusi... Vis dėlto nesu šventoji... Homo sovieticus. Na, taip labai "negriešijau", bet šviri per tuos metu neišlikau... Šiandieną galiu, turiu būti vientisa asmenybė! Pirmiausia — niekad nemeluoti sau. Meilė mokiniams negali būti veidmainiška. Iš tiesų nė į galvą man neateina prieš mokinius vaidinti turtingos, jei gyvenu skurdokai (sąžiningu darbu nebuvo įmanoma prasigyventi, — paaiškinu). Žinau, mokiniai mėgsta matyti mokytoją, pasipuošusią nauja suknele. Pasakau viską tiesiai: norėčiau ir aš, bet negaliu, todėl ir todėl negaliu... Ir pamoka — ne vaidinimas. Niekados nemokėjau vienu balsu kalbėti per pamokas, kitu — po pamokų. Ir mokinių nenoriu artistų, bijau jų dvilypumo... Nė nepajuntu, kaip kitąsyk sušneku grynai žemaitiškai, — pati širdis padiktuoja, jog šitą mintį natūralu pasakyti tikrai taip, nes mums, grynakraujams žemaičiams, bendrinė kalba — savotiška vaidyba. Tiesa, ji neturi mokslinės analizės tradicijų. Tačiau kartais ir kūrinį mokiniui lei-

džiu nagrinėti tarmiškai, jeigu ji varžo bendrinę kalbą.

Minėjau, kad turtų taip ir nesusikroviau per aštuoniolika savo darbo metelių, nors plūšėjau, rodos, iš peties — prie sąsiuvinų prarymoti šeštadieniai, sekmadieniai, bemiegės naktys... ir nebaliavočiau, neuliavočiau... Tačiau man visai negėda, kad visas svetainės kampas ne spalvotu televizoriumi puikuojas, o vešliai žaliuojančiomis, žydinčiomis gėlėmis. Skelbiu savo mokiniams, jog ne materialinės vertybės svarbiausia, — ir savo gyvenimu tai įrodau.

Jokiu būdu neslepiu nuo mokinių, jog manyje knibždėte knibžda silpnybės, kurių niekaip nesugebu nugalėti. Ir prašau jų, kad jie nedarytų taip, kai aš negerai darau, — gal jiems išeis... kartais net susimąstau, ar ne per daug mokiniams atsilapoju, — progai pasitaikius, atveriu jiems (pamokymui) slapčiausius savo gyvenimo klystkelius. Bet vėl manau sau: geriau pati prisipažinsiu, negu kuomet nugirs iš kitų. Taigi su vaikais tikrai būnu savimi.

Viena iš mano silpnųjų — nepasitikėjimas savo jėgomis, bailumas. Kaip tai nugalėti? Mokytoju būti taip sunku. Juo gali būti tikrai tvirtas žmogus. Suteik, Dieve, prašau, man tvirtybės...

Laisvą žmogų gali auginti tikrai laisvas žmogus. Aš turiu laisvę pasirinkti, kuo būti, kokia būti. Aš pasirinkau atsakomybę už savo ir kitų likimą. Mano ir manųjų auklėtinių laisvė negali būti egoizmo patenkinimas, naudos ieškojimas savo biologinei prigimčiai, stengimasis patikti visuomenei. Aš ir mano mokiniai tegu trokšta Dievui patikti, vykdydami jo įsakymus. Ir nevalia pataikauti daikto, pasipūtimo, alkoholio... vergams.

Jeigu myliu žmones, nė mintis negali kilti, kad išdrįščiau jų negerbti. Savąją tiesą galiu kitam pasiūlyti, bet neturiu teisės ją prievarta brukti — net vaikams. Neturiu jokios teisės net pagalvoti, kad mano pažiūros, poelgiai teisingesni už kitų.

Beje, kokia nuostabi Dievo kūrinija savo skirtybėmis! Juk žmonės — kaip tie medeliai:

eglės, ažuolai, uosiai, berželiai, — visi skirtingi ir visi žavūs. To betrūko, kad žmonės (taipogi mokytojai bei mokiniai) atrodytų tarsi štampuotos detalės. Kas gali būti puikiau už žmogų, turintį savitą, spalvingą išorės ir vidaus veidą! Žinoma, vienam artimesnis toks, kitam — kitoks. Tačiau reikia išmokti žavėtis skirtybe. Tolerancijos! Kantrybės! To ir kitus reikia mokyti. Kai vaikai ieško jų pamėgtų mano bruožų kituose mokytojuose ir nusivilia neradę, stengiuosi jiems parodyti, kad savitų, tik jam būdingų gražių bruožų, turi tas ir kitas mokytojas. Sakau, kad ir aš kiekvienoje klasėje randu ką nors nuostabaus ir atsiremį į tai. Beje, tolerancijos homo sovieticus, verskis per galvą, bent šiandien dar niekaip neišmoks. Trūksta jos, labai trūksta suaugusiųjų, net artimiausiųjų, atžvilgiu, deja, ir man... Skaldau sau antausius už kiekvieną netolerantišką mintį ar žodį, bet... Dievo meldžiu pagalbos, tačiau...

Taigi mokytojas — tai tėvas ir motina, vadas, draugas, pavyzdys... Tarp kitko, turėtų jaustis balansas tarp mokytojo — draugo ir mokytojo — autoriteto. Tad štai kokia atsakomybė iškyla tau, mokytojau!

Vadinasi, dirbu, kiek sugebu, gerai, nelaukdama kontrolės. (Nes juk dirbu ne dėl kontrolės!). Laikau save mokyklos mokytojų bendruomenės sraigteliu, rajono mokytojų sraigteliu, Lietuvos dalelyte, žmonijos sąnariu. Pastebėjau, jog mano bendražygiui nesiseka. Kaip, jo neįžeidžiant, jam padėti? Paklusnumas — dorybė, — tad nekompromi-

tuosiu mokyklos vadovų autoriteto — jų žodis man šventas. Deja, deja!.. Jeigu su mokiniiais kartais išgroju visai neblogas melodijas, mokytojų vis dar šalinuosi. Ničniekaip nepajėgiu savęs įtikinti, jog tai mano broliai, seserys. Svetimi jie man kažkokie. Nesmerkiu jų, neniekinu, bet... O klusnumu viršininkams visą amžių pasižymėjau. Tiesa, mūsų bendram triūse dalyvauja ir mokinių tėvai. Vaikas į mokyklą ateina su namų problemomis. Su tėvais visados susišnekėdavau. Pirmąsyk susitikus, jie atverdavо man savo sopulius. Tiktai nežinau, ar aš jų naštą palengvindavau? Iš visų konfliktinių situacijų — su vaikais, mokytojais, tėvais — stengiuosi išsikapstyti taikiu būdu. Mano charakteriui — tai sėkmingiausias būdas — ne sykį šituo įsitikinau. Visi esam vieno laivo keleiviai. Gyvenu ne pati sau, — kartu visi gyvename. Tad turim padėti vienas kitam.

Mokymas — auklėjimas — tai procesas, su pradžia, eiga ir pabaiga. Neleistina — bet kada ir bet kaip. Nebelaukit, buvę sovietiniai mokytojai, konkrečių mokymo-auklėjimo gairių. Dievas juk davė galvas. Beje, ne po vieną juk esame palikti, o visi krūvoj...

Esu mokytoja. Ir dieną, ir naktį. Ir žiemą, ir vasarą. Ir mokykloje, ir gatvėje, ir savo namo kieme... Bet tai nereiškia, kad šitoji profesija turi kažkaip kvailai, juokingai, ligūstai mane užantspauduoti. Esu žmogus. Esu aš. Gyvenu. Visur paprasčiausiai žmogiškai gyvenu. O mokytojo darbu tarnauju bendruomenei. (B.d.)

■ Lietuvos jaunimo katalikiškų organizacijų dvasios vadu paskirtas kun. Robertas Grigas. Jam patikėtos ir Kauno arkivyskupijos katalikų masinės informacijos priemonės, kurioms turės vadovauti.

■ Vokietijos katalikų akademikų sąjungos prezidentas dr. N. Darga rašo LKMA valdybai: "Krikščionims demokratams reikia daugiau padirbėti su paprastais žmonėmis (kaimiečiais), kad juos įtikintų savo geresnėmis idėjomis. Kata-

likams neįsijungus į visuomeninius reikalus, situacija negali pasikeisti. Manau, laikas ne trauktis, o aktyviai įsijungti į darbą. Taip pat manau, kad vienas svarbiausių uždavinių — stiprinti ryšius su V. Europos šalimis, tik ne politiniu lygiu, bet tarp žmonių, ypač jaunimo. Ką jūs manote apie bendrus Vokietijos ir Lietuvos intelektualų (Katalikų Akademijos) seminarus, kurie vyktų Lietuvoje ar Vokietijoje? Tema turėtų būti įdomi abiem pusėms".

SEKTŲ
FENOMENAS

■ STATISTIKA

1992 m. gegužės 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė potvarkiu Nr. 516p įregistavo šias religines bendruomenes:

- Kretingos miesto religinę bendruomenę “Meilės Žodis”;
- Vilniaus miesto Baltų tikėjimo religinę bendruomenę “Romuva”;
- Vilniaus miesto religinę bendruomenę, išpažįstančią Budos mokymą;
- Vilkaviškio rajono Šiaurės Reino-Vestfalijos krašto Naujosios apaštalų bažnyčios religinę bendruomenę;
- Plungės miesto religinę bendruomenę “Meilės žodis”;
- Trakų rajono religinę bendruomenę, išpažįstančią Budos mokymą;
- Kauno miesto baptistų religinę bendruomenę “Geroji naujiena”;
- Kauno miesto religinę bendruomenę “Romuva”.

■ SĄVOKA

Sąvoka “sekta” kyla iš lotynų kalbos žodžio “secta” (mokykla, doktrina, partija; daiktavardis iš veiksmazodžio “sequi” — “sekti”) ir pabrėžia doktrinos bei vadovo ir įkūrėjo reikšmingumą. Tačiau kasdienėje kalboje įsitvirtino reikšmė, pagrįsta klaidingu žodžio kildinimu iš lot. “secare” (skirti, atskirti). Šia reikšme vartojamas žodis “sekta” žymi uždara, doktrinos ir praktikos atžvilgiu su dauguma nesutinkančią ir nuo jos atsiskyrusią mažumą. Vokietijoje šiuo metu siūloma žodį “sekta” pakeisti turinio požiūriu talpesne sąvoka “ypatingoji religinė bendrija”. Anglosaksiškoje erdvėje yra paplitusi neutrali sąvoka “denominacija”.

■ KLASIFIKACIJA

Pastaraisiais dešimtmečiais Vakarų pasaulį užtvindė naujų “religinių grupių bei judėjimų” banga. Nuo Naujųjų laikų pradžios puoselėta viltis, jog, mokslui atskleidus gamtos paslaptis, visi prietarai išnyksią, pasirodė bergždžia. Kaip tiksliai mokslinės-techninės civilizacijos erdvėje vėl atgyja mitai ir magija: vėl buvo prisimintos pusiau užmirštos egzoterinės instrukcijos, kaip padidinti savo dvasines jėgas; dalis moterų iš naujo atranda savo “raganiškas” galias arba, nesutikdamos su patriarchaliniu Dievo vaizdiniu, ima garbinti “Didžiąją Motiną”; antjuslinių vaizdinių “specialistai”, dvasių gydytojai ir įvairūs okultizmo technikai vėl yra neįtikėtinai populiariūs.

Modernioji Vakarų civilizacija nepajėgia patenkinti visų žmogaus egzistencinio-dvasinio pobūdžio poreikių: ne vienas jos narys pergyvena gyvenimo prasmės krizes, daugelis yra praradę orientaciją (tiesos krizė), kenčia nuo susvetimėjimo, bijo ateities. Sumažėjus tradicinių bažnyčių įtakai, užpildyti vakuumą, siūlydami savo “prekę”,

veržiasi įvairūs nauji "religiniai judėjimai ir grupės". Nesiekiant nei ypatingo tikslumo, nei pilnumo, gausias "ypatingąsias religines bendrijas" orientacijos dėlei galima sąlygiškai suskirstyti į šias kategorijas:

1. Indiškos kilmės guru-judėjimai, kuriose dažniausiai vyrauja tradiciniai induistiniai tikėjimai: Vedanta, Sankhya, Transcendentinė Meditacija, Hare Krishna, Bhagwan ir kt.

2. Išganymo (arba gydantieji) sąjūdžiai, vadinami dar psichogrupėmis, kurios skelbiasi suradusios priemones, kurių dėka žmogus galės pats save patobulinti: Scientology, bep (Bewusstseins-Erweiterungs-Programm), Est ir kt.

3. Kvazikrikščioniškosios grupuotės, kurios vartoja iš dalies tą pačią kalbą ir tą patį žodyną kaip ir krikščioniškosios bažnyčios: Suvienijimo bažnyčia, Dievo Vaikai ir kt.

4. Grupės, priskiriančios save New Age sąjūdžiui ir mėginančios vystyti postmodernųjį dvasingumą. Čia paminėtinos ir ezoterinės bendrijos (antroposofija ir pan.) bei psichologiškai orientuoti feministiniai ir ekologiniai judėjimai.

5. Okultistinės grupės, neįprastais metodais siekiančios prasiskverbti į gamtos bei sielos sritis, neprieinamas empiriniams mokslams, spiritizmas, satanizmas, raganų kultai ir pan.

6. Naujųjų pagonių grupės, kuriose nacionalinės bei kvazireliginės idėjos sudaro keistą mišinį.

■ KRIKŠČIONIŠKOSIOS SEKTOS

Daugelis krikščioniškosios pakraipos sektų kyla iš protestantizmo. Dažniausiai jos teigia atstačiusios pirmąją ir tikrąją krikščionybės formą, nuo kurios dauguma krikščionių ilgai yra nutolę. Paprastai jos remiasi tam tikrais vienpusiškai ar net neteisingai interpretuojamais ankstyvosios Bažnyčios tekstais. Šias grupes galima būtų skirstyti šitaip:

1. Eschatologinės bendruomenės, kurios atgaivino ankstyviesiems krikščionims būdingą paruzijos laukimą. Jos tvirtina, jog Kristus netrukus sugrįšias ir prasidėsianti Tūkstantmetė Karalystė. Mėginama netgi tiksliai apskaičiuoti Kristaus pasirodymo datą (Septintosios Dienos adventistai, Jehovos Liudininkai, Dievo Vaikai ir kt.).

2. Apaštališkosios bendruomenės, kurios teigia dabar gyvenamoje laiko pabaigoje atstačiusios apaštalų tarnybą (Katalikiškosios apaštalinės bendruomenės, Naujoji apaštalų bažnyčia, mormonai).

3. Perfekcionistinės bendrijos, norinčios atnaujinti pirmųjų krikščionių tobulumo siekimą ir mokančios, kaip įveikti nuodėmę (dalis sekminininkų judėjimo, nazariečiai ir kt.). Tobula pergalė prieš nuodėmę laikoma žingsniu, pranokstančiu "paprastų" tikinčiųjų išganymą ir nuteisinimą.

4. Išganymo (arba gydomieji) judėjimai (dalis sekminininkų bažnyčių, Trečiojo Pasaulio bažnyčios, iš dalies Christian Science, Unity).

5. Naujojo apreiškimo grupės ir spiritistinės bendrijos, kurios teigia gavusios "laiko dvasią atitinkantį" pareiškimą, peržengiantį Šv. Rašto ribas (Naujoji bažnyčia, "Universelles Leben", Jono bažnyčia, spiritizmas ir kt.).

6. Neognostinės sektos, sinkretistiškai jungiančios antikos misterijų kultų, induizmo ir budizmo elementus. Nors Jėzaus Kristaus vardas čia minimas gana dažnai, panteistiniai-monistiniai vaizdiniai, vartojami lygia greta su meditacijos ir psichikos keitimo technikomis, praktiškai visai išstumia tikėjimą į asmenišką Dievą Jėzų Kristų.

■ BENDRA CHARAKTERISTIKA

Neneigiant didelių skirtumų tarp naujų religinių sąjūdžių bei grupių, lygia greta galima surasti ir nemažą jiems būdingų bendrų bruožų. Štai keli iš jų:

1. Uždara tikėjimo bei pasaulėžiūros sis-

tema, grindžiama vadovu, neretai laikomo pasaulio išganytoju ar atnaujintoju, autoritetu. Uždaras mąstymo ir kalbos pasaulis sumažina komunikacijos galimybes arba jas visai pašalina.

2. Įtemptas santykis su išoriniu pasauliu ir esamomis visuomeninėmis institucijomis. Išorinis pasaulis laikomas blogu ir neapšviestu arba atmetamas kaip represyvinė sistema. Tokia nuostata pasireiškia "nusišalinimu" nuo visuomenės problemų, susižavėjimu iš pagrindų naujo pasaulio kūrimo idėjomis ir labai nedaug vietos bepalieka bendrojo gėrio vykdymui bei asmeninių ir socialinių ryšių palaikymui.

3. Daugeliui naujų religinių grupių prikišama, jog jos vartojančios sąmonę keičiančius metodus, dažniausiai perimtus iš Rytų meditacijos praktikos arba šiuolaikinės psichoterapijos. Itin pavojingi šie metodai būna tada, kai juos taiko nekompetentingi terapeutai ir nepatyrę meditacijų vadovai, siekiantys galios ir finansinės naudos.

4. Centrinę vietą bendrijoje paprastai užima jos įkūrėjas ar vadovas, kuris savo autoritetą grindžia ypatingais sugebėjimais arba tuo, kad Dievas yra jame įsikūnijęs arba per jį kalba. Organizacija paprastai būna labai autoritariška, neleidžianti pasireikšti individualiam sprendimui, pagrįstam protu ar sąžine. Neretai organizacijos struktūra yra sunkiai išvelgiama, su daugybe maskuojamųjų padalinių.

5. Daugelis šiuolaikinių religinių grupių savo finansinius poreikius patenkina, praktikuodamos ginčytinas rinkliavas, imdamos nepateisinamai didelius mokesčius už abejotinos vertės kursus, išnaudodamos savo narių darbo jėgą, dažnai nuosavose ūkinėse įmonėse. Paminėtinos ir solidžios finansinės bei materialinės aukos.

■ CHARIZMATINIO VADOVO VAIDMUO

Dauguma naujų sektų turi charizmatinį vadovą, kuris vienų laikomas išganytoju, Dievu ar Dievo vietininku, kitų — apšviestuoju, vedliu į dieviškąją sąmonę.

Charizmatinis vadovas, paprastai nevaržomas jokios tradicijos saitų, taisyklių ir rutinos, suburia aplink save mokinių ir pasekėjų grupę, kuri prie jo prisiriša emocionaliai, jam paklūsta ir leidžia tvarkyti savo gyvenimą. Jo sėkmė priklauso nuo to, koku laipsniu jo charizmą (asmens savybę, kurios dėka jis gali būti laikomas apdovanotas antgamtinėmis, antžmogiškomis arba bent ne kiekvienam pasiekiamomis galiomis) pripažįsta mokiniai. Kol charizmatiniam lyderiui pavyksta tikrais ar tariamais faktais įrodyti savo charizmos veiksmingumą, jis gali būti tikras savo mokinių ištikimybe. Daugelio charizmatinių lyderių tragiką sudaro tai, kad juo sėkmingiau jie veikia, juo labiau blėsta jų charizma, kuri, virsdama rutina ir įgydama ritualo pavidalą, netenka savo žavesio ir patrauklumo. Negana to, apie charizmatinį vadovą neretai susidaro nedidelė, tačiau įtakinga grupė, kuri jį atskiria nuo paprastų mokinių ir paverčia regimu, bet nepasiekiamu stabu. Charizma palaipsniui imama manipuluoti, siekiant naudos sau ir organizacijai.

Su charizma yra glaudžiai susijusi komercializacijos problema, kadangi kiekvienas charizmatinis vadovas galų gale neišvengiamai patenka į situacijas, kuriose jis priverstas demonstruoti savo charizmatines savybes norimam efektui pasiekti. Juo daugiau judėjime yra atsiradę rutinos, juo ryškiau šis sąryšis pasireiškia. Už pinigus siūlomi kursai, knygos, meditacijos ir pan.

■ Kaune sugrąžintus zitičių rūmus kard. V. Sladkevičius perleido Lietuvos katalikų mokslo akademijai. Čia įsikūrė laikraštis "XXI amžius". Pirmame aukšte numatoma įkurti biblioteką ir archyvą. Antrame aukšte — įrengti jaunimui kavinę, rekreacijos kambarį ir kita. Lėšų šiek tiek parūpino jėzuitų provinciolas ir Lichtenšteino katalikai, bet dar daug trūksta.

Mokiniams, susibūrusiems apie tokį lyderį, irgi savotiškai atlyginama: jie jaučiasi priklausą elitui, žiną aukštesnę tiesą, turi ypatingų galių, esą Dievo išrinkti.

■ VERBAVIMO IR INDOKTRINACIJOS METODAI

Kai kurių sektų sėkmingą veiklą galima iš dalies paaiškinti jų taikomais rafinuotais verbavimo, apmokymo ir indoktrinacijos metodais. Labai dažnai šiais metodais suviliojami tie, kurie nežino, kad situacijos yra sąmoningai inscenizuojamos, ir nė nenučiuokia, jog jų atžvilgiu taikomi specialūs verbavimo, atvertimo ir apmokymo metodai (socialinės ir psichologinės manipuliacijos). Sektos neretai beveik piršte įperša savo mąstymo normas, jausmus ir elgesio stereotipus. Bažnyčia, priešingai, jos mokslui reikalauja pritarti visiškai laisvai ir sąmoningai.

Jauni ir vyresnio amžiaus žmonės, neturintys tvirtų gyvenimo orientyrų, nesunkiai tampa šių technikų ir metodų aukomis. Būtinai žinoti, jog šiais metodais dažnai siekiama sukelti tam tikrą žmogaus reakciją, kontroliuoti jo dvasinį pasaulį, jį patį paverčiant manipuliacijos objektu. Paminėtini šie elementai:

1. Viliojimas. Didžiausias dėmesys rodomas paaugliams ir jaunuoliams. Verbavimasis paprastai apsupamas ypatingo draugiškumo atmosfera ("love bombing" metodas). Jam gali būti siūlomos kelionės ar studijos užsienyje, jis gali būti kviečiamas į kokius nors "įdomius" kursus ar "bent kartą" apsilankyti uždareme "išmintingų" žmonių susirinkime ir pan. Kai kurios sektos praktikuoja ir vadinamąjį "flirty fishing" (prostitucija kaip verbavimo metodas). Informacija apie judėjimą pateikiama neteisinga ar bent ne visa. Kas iš tikrųjų yra judėjimas, sužinoma dažniausiai tada, kai jau būna per vėlu.

2. Izoliavimas. Užverbuotasis pagal rafinuotą sistemą įvedamas į sektos gyvenimą,

Tremtiniai

V. Petravičius

palaipsniui atskleidžiant, kas yra tikrasis jos šeimnininkas. Atkakliai pradedama piršti grupės doktrina, gatavi problemų sprendimai, reikalaujama besąlygiškai atsiduoti įkūrėjui arba vadovui. Užverbuotąjį siekiama atkirsti nuo bet kokios išorinės informacijos ar įtakos (šeimos, draugų, masinės informacijos priemonių, medicininio gydymo ir pan.). Nesant galimybių padaryti tai pilnutinai (uždaros stovykos ar kursai, "nukenksminti" pašalinį poveikį ir kontroliuoti racionalų mąstymo procesą, mėginama įvairiais psichologinio pobūdžio metodais, intensyvia užverbuotojo globa. Dažnai pasitaiko atvejų, kai šeimos nariai, panorę susigrąžinti savo artimajį, terorizuoja jį dvasiškai ir psichiškai.

3. Sąmonės keitimas. Tam, kad užverbuotasis atsisakytų savo pažiūrų ir valios, jis turi išeiti intensyvų mokymo ir perauklėjimo kursą, po kurio žmogaus elgsena ir laikysena paprastai pakinta. Asmens pasipriešinimas ir valia palaužiami taikant tam tikrus metodus, pvz., verčiant nepalaužiamai medituoti, vartoti vienpusišką maistą, draudžiant miegoti, nuolatos jį kuo nors užimant. Lygia greta naudojami vadinamieji “dvasinio bombardavimo” metodai: peršamos mąstymą naikinančios “klišės”, vidujai uždara logikos sistema, ribojama refleksija. Nuolatiniais įspėjimais bei apmokymais siekiama sąmonę pakeisti tiek, kad naujasis narys imtų automatiškai paklusti grupės normoms.

4. Išnaudojimas. Nariai paprastai raginami perleisti savo materialinį turtą bendriai. Jų darbo jėga išnaudojama naujiems nariams verbuoti arba grupės turtui didinti, pvz., už menką atlyginimą dirbant nuosavose pramonės įmonėse ar kitokiose įstaigose.

Žinoma, ne visi išvardinti elementai vienuodai pasireiškia tam tikrų sektų veikloje. Vienos grupės daugiau taiko vienus, kitos — kitus metodus. Kita vertus, praktikoje svarbu (nors ir nelengva) skirti, ar šiais metodais piktnaudžiaujama iš nežinojimo ir nepatyrimo, ar jais sąmoningai siekiama pajungti asmenų grupės tikslams.

■ PAVOJAI

Santykis su išoriniu pasauliu pažeidžiamas: jausmų ir elgsenos tipų įsisavinimo procesas sutrinka, sugebėjimas mąstyti ir susikaupti silpsta, pasaulį pradedama traktuoti pagal schemą “draugas-priešas”. Išsivysto psichologinė priklausomybė (kartais primenanti narkotikų poveikį) nuo grupės ar jos vadovo. Kadangi normalių asmeninių santykių sektose paprastai nebūna, sunyksta jausmai. Vienpusiškas maitinimasis, blogos gyvenimo sąlygos, miego trūkumas, “smegenų plovimas” ir pan. neretai sukelia įvairius fizinius sutrikimus.

KALBA

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, SJ

RAŠOME LAIŠKĄ

Antanė Kučinskaitė

Laišką pradedame kreipiniu. Dar vis nesutariame, ką rašyti po kreipinio: kablelį ar šauktuką? Užsienio kalbų pavyzdžiu dabar vis labiau linkstama įteisinti kablelį. Vis dėlto šauktukas čia labiau tiktų. Laiško kreipinys juk skiriamas visam laiško tekstui, ne vien pirmajam sakiniui. Tai laiško antraštė, išreikšta atskiru vokatyvinio sakiniu. Panašiai ir plakatuose, skelbimuose, kvietimuose po kreipinio rašomas šauktukas. Teksto pirmasis sakinyss pradedamas iš didžiosios raidės.

Skaitydami garsiai laišką, po kreipinio padarome ilgesnę pauzę. To reikalauja teksto logika. Kablelis — per menkas skyrybos ženklas tokiai pauzei reikšti.

Laiško kreipinyje atsispindi mūsų santykiai su asmeniu, kuriam skiriamas laiškas. Į artimuosius, bičiulius kreipdamiesi išreiškiame nuoširdumą, meilę; oficialiems asmenims, aukštesniems pareigūnams rašydami laišką, stengiamės parinkti pagarbą reiškiančius žodžius, pvz.: *Gerbiamasis Pirmininke! Didžiai gerbiamas Vadove! Garbingasis Jubiliate!* Didelę pagarbą įprasta reikšti tradiciškais lotyniškais žodžiais, pvz.:

Parengta pagal “Lexikon der Gruppen, Sondergruppen und Weltanschauungen (Herder, Freiburg-Basel-Wien, 1990) ir informacinį leidinį “Neue Kultbewegungen und Weltanschauungsszene” (B. Kuhlenverlag, Monchengladbach).

Jūsų Magnificencija Vilniaus Universiteto Rektoriau! Jūsų Eminencija Kardinole! Jūsų Ekscelsencija Arkivyskupe!

Asmenį reiškiantys kreipinio žodžiai iš pagarbos rašomi iš didžiosios raidės. Net ir šeimos nariams, artimiausiems bičiuliams rašydami laišką, kreipinyje visuomet turėtume išreikšti pagarbą didžiosiomis raidėmis: *Mylimoji, geroji Močiute; Išsiilgtasis mano Pusbroli ir mieloji Pussesere!* Suprantama, būdvardžiai, įvardžiai, jungtukai bei tarnybiniai žodeliai rašomi iš mažosios raidės — jais pagarbos nereikiame.

Mandagumas reikalauja, kad ir pačiame laiško tekste asmenį, jo profesiją ar užimamas pareigas reiškiančius žodžius, taip pat įvardžius. Tamsta, Jūs visur rašytume iš didžiosios raidės. Taip galėtume pagerbti ir laiške minimus šeimos narius, pvz.: *Prašyčiau perduoti geriausių linkimų Tetai Mortai ir jos Dukraitei Augutei.*

Senovėje buvo įprasta laišką pradėti ilgesniais sveikinamaisiais žodžiais, tarsi kokiomis formulėmis. Dabar šis paprotys jau nuėjęs į užmarštį — nevertėtų jo gaivinti. Žinoma, kas nori, gali pradėti pasisveikinimu, baigti atsisveikinimu. Svarbu tik visą laišką rašyti susikaupus, sklandžiai, nuoširdžiai. Ypač gerai, stilingai turėtume rašyti specialius sveikinamuosius laiškus jubilėjaus, vestuvių, krikštynų, mokslo laipsnio pripažinimo ir kitomis progomis.

Daugelis esame pratę laišką pradėti dėkojimu. Tai girtinas paprotys, ypač kai nuoširdžiai, ne šabloniškais žodžiais už ką nors dėkojame. Pirmasis sakiny *Ačiū už laišką* jau yra virtęs įkyria formule. Daug maloniau būtų artimam adresatui, pavyzdžiui, skaityti: *Rodos, šviesiau akyse pasidarė, kai perskaičiau nuotaikingą Tavo laišką. Ačiū, ačiū!*

Po padėkos žodžių turėtume pamiršti pasiteirauti apie adresato ir jo šeimos narių gyvenimą, jiems rūpimus dalykus, sveikatą. Tik ir čia reikėtų vengti nuvalkiotų klausimų: *kaip gyveni? kaip sveikata? kas nauja Tavo namuose?*.. Baigdami laišką paprastai perduodame linkėjimų šeimos nariams.

Oficialiuose laiškuose, suprantama, nei atsisveikinimas, nei linkėjimai netinka. Prieš parašą išreiškiame pagarbą: *Jus* (arba: *Tamstą*) *gerbiantis (-i)*... Apskritai oficialūs ar pagarbiems asmenims siunčiami privatūs laiškai turi būti labai apgalvoti, dalykiški, trumpi.

Data ir vietovė laiškuose rašoma gale arba pradžioje, prieš kreipinį. Oficialiuose laiškuose datą geriau rašyti pradžioje.

Šnekamojoje kalboje ir spaudoje laiško sąvoka neretai praplečiama — laiškais vadinami ir raštai (rusų kalbos įtaka!). Tačiau tarp laiško ir rašto yra skirtumas. Nereikėtų jų painioti.

Kai rašant kreipiamasi į asmenį, toks raštas vadinamas laišku. Kai objektyviai, šaltai, dalykiškai, be kreipinio išdėstomi reikalai, toks parašytas tekstas, siunčiamas įstaigai, šiaip kokiam kolektyvui ar pareigūnui, vadinamas raštu. Vieni raštai gaunamieji, kiti siunčiamieji.

Pagal pobūdį ir paskirtį raštas gali būti ir kitaip vadinamas: potvarkis, instrukcija lydraštis, raginimas, dokumentas... Okupacijos metais švietimo sistemoje buvo įprastas nevykęs terminas metodinis laiškas. Juk tai metodiniai nurodymai!

■ Vilniuje Šv. Jono bažnyčioje praeitų metų pabaigoje pirmą kartą buvo suruošta sakralinio ekslibriso paroda. Ją atidarė arkikatedros klebonas prel. K. Vasiliauskas. Didžiąją premiją, paskirtą "Katalikų pasaulio", laimėjo klaipėdietė D. Žalnieriuotė už ekslibrisą "Aušros Vartai".

■ Telšių vyskupijoje yra 155 parapijos. Iš jų 79 aptarnaujamos prie jų gyvenančių kunigų. Telšių kunigų seminarijoje mokosi 86 klierikai.

■ Telšių miesto centre atidaryta katalikų knygynas, kuriame gaunamos naujos knygos, laikraščiai bei žurnalai, bažnytiniai reikmenys.

■ Zaire iš 35 milijonų gyventojų pusė yra katalikai. Arkivyskupas Laurent Monsengwo Pasinya buvo išrinktas demokratinių jėgų forumo prezidentu.

■ Mozambique buvo užpultos trys vienuolės. Viena žuvo, dvi sužeistos. Ruandoje nužudyta viena vienuolė, dirbusi jos pačios įkurtoje mokykloje.

■ Šveicarijoje, Genevoje, įvyko Vatikano ir Maskvos patriarchato aukšto lygio atstovų konstruktyvus pasitarimas.

■ Sudane pabėgėlių stovyklose katalikų turėtas mokyklas vyriausybė suvalstybino, vykdydama islamizacijos siekimus.

KNYGOS

■ Antanas Salys. RAŠTAI. IV tomas. Lietuvių kalbos tarmės. Išleido 1992 m. Lietuvių katalikų mokslo akademija, Piazza della Pilotta 4, Roma, Didelis formatas, XIV–374 psl.

Tai jau IV ir paskutinis Petro Joniko redaguotas Antano Salio raštų tomas. Štai visų keturių tomų apimtis ir išleidimo metai: I t., XXIV–570 psl., Roma 1979; II t., XVI–696 psl., Roma 1983; III t., XIX–545 psl., Roma, IV t., XIV–374 psl., Roma.

Tad, kaip matyti, IV tomas yra pats mažiausias, bet redaktoriui teko su juo daugiausia vargti. Štai ką jis pats apie tai rašo: “Ketvirtas (paskutinis) A. Salio raštų tomas skiriamas lietuvių kalbos tarmėms. Jame sudėti atskirais leidiniais išėję autoriaus raštai (*Lietuvių kalbos tarmės*, 1946; *Die žemaitischen Mundarten*, 1930), o taip pat straipsniai, spausdinti Lietuvių Enciklopedijoje ir kituose leidiniuose.

Lietuvių kalbos tarmių (1946) turinio rodyklė atkeliama į tomo pradžią, bet *Die žemaitischen Mundarten* veikalo, kurio originalas čia duodamas perfotografuotas, turinio rodyklė paliekama pačiame originale.

Dėl ypatingų šio tomo redagavimo sunkumų, tomo redaktoriui, ypač dalimis siuntinėjant (į užjūr!) leidėjui medžiagą, ne visur buvo įmanoma apžvelgti galutinai, su visomis smulkmenomis jau spaustuvės atliktą viso tomo teksto ištaisymą”.

■ METMENYS, 63. Kūryba ir analizė. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickson College, Carlisle, Pennsylvania 17013. Dailės priežiūra: Vytautas O. Virkau. Techninė redaktorė: Henrieta Vepštienė. Administracija: Aleskas Vaškešlis, 3113 W. Vina del Mar Blvd, St Petersburg

Beach, FL 33706. Leidžia AM&M Publications nuo 1959 m. dukart per metus. Pavienio numerio kaina — 8 d. Prenumerata metams (du numeriai) Kanadoje ir JAV — 15 dol., Lietuvoje — 20 dol. Kanados ir užsienio prenumeratoriai prašomi čekius siųsti JAV valiuta.

Laikydami liberalios politikos, leidėjai ir redaktoriai iš bendradarbių nereikalauja vienokių minčių, su kuriomis pirmieji visada sutiktų.

Spaudžia M. Morkūno spaustuvė Čikagoje.

■ MUZIKOS ŽINIOS. 1992 metai, Nr. 243. Leidžia Šiaurės Amerikos lietuvių muzikos sąjunga. Redaktoriai: Kazys Skaistgirys ir Stasys Sližys. Administratorius: Antanas Giedraitis, 7310 S. California Ave., Chicago, IL 60629. Prenumeratos kaina metams — 5 dol.

Straipsnių tekstus surinko Teresė Bogutienė, spausdino M. Morkūno spaustuvė.

Šis numeris ypač yra skiriamas pagerbti lietuviams muzikams jubiliatams. 90 m. amžiaus sukaktį švenčia: sesuo M. Bernarda ir Vincė Jonuškaitė; 85 m.: Jeronimas Kačinskas, Petras Armonas, Vaclovas Romanas, Jonas Žukas, Vincas Mamaitis, Stasys Liepas; 80 m.: Sofija Adomaitienė, Genovaitė Giedraitienė, Birutė Smetonienė, Eleonora Miniukienė–Dvarionaitė, Povilas Matiukas, Jurgis Lapsaitis, Juozas Sodaitis. Yra ir keletas įdomių straipsnių įvairiais muzikos klausimais.

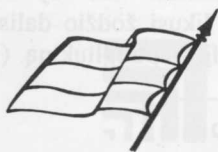
■ Etijopijoje nuo 1992 m. pradžios nužudyta 9 kunigai ir vienuoliai.

■ Rusijoje įregistruotas Jėzaus Draugijos nepriklausomas skyrius. Pirmą kartą po revoliucijos yra įregistruota katalikų vienuolija.

■ Kauno kunigų seminarijos klierikams, o pasakui seselėms vienuolėms rekolekcijas vedė prel. V. Balčiūnas.

■ Iš Romos į Lvovo katedrą perkeltus kard. Juozapo Slipij palaikus aplankė daugiau kaip milijonas žmonių. Jis buvo komunistų kankinys.

■ Krikščionių vaikų fondo direktorius dr. P. Makori paskelbė, kad į Lietuvą pagalbos reikalingiems išsiųsta 730.000 paketų daržovių sėklų, kurių vertė 369.000 dol.

TĖVYNĖJE

Paruošė **MARIJA A. JURKUTĖ**

Vėl įamžintas Artūro Sakalausko atminimas

Sugrįžus buvusios partijos nariams į valdžią ir jos iniciatyva pradėjus griauti ir ardyti Parlamento gynėjų pastatytus įtvirtinimus, buldozerio plūgas sulygino su žeme savanorio Artūro Sakalausko, žuvusio prie Parlamento rūmų rugpjūčio pučo metu, paminklą. Jo likučius savanoriai rado baloje. Paminklinio akmens, įmūrinto į asfaltą, traktorius išversti nepajėgė. SKAT štabo savanoriai atstatė paminklą ir įamžino savo draugo Artūro Sakalausko atminimą. Kryžių su užrašu "Nedriškite kelti rankos prieš Laisvės gynėjus ir jų Atminimą" pašventino Žvėryno parapijos klebonas A. Keina. ("Liet. aidas")

"Lietuvos širdį" — į pastatus

Prie Seimo rūmų statomame autentiškų barikadų, suręstų 1991-ųjų sausio ir rugpjūčio mėn., memoriale pasigesta dviejų pamatinių blokų, ant kurių užrašyta visame pasaulyje žinomi žodžiai "Lietuvos širdis". Jie įtraukti į vertybių sąrašą ir turėjo išlikti istorijai. Blokus pavyko surasti Vilniaus rajone, Buivydiškėse, šalia statomų gimdymo namų. Tuo metu kaip tik buvo klojami pastatų pamatai. ("Respublika")

Gražinami pastatai

Kauno tarpdiecezeinei kunigų seminarijai gražinamas pastatas Papilės gatvėje Nr. 9, kuriame

daugiau kaip 40 metų buvo įsikūrusi medicinos mokykla. ("Gim. kr.")

Karaliaus Mindaugo kolegijos pasiūlymai

Šiomet sukanka 740 metų nuo Mindaugo karūnavimo Lietuvos karaliumi. Karaliaus Mindaugo kolegija siūlo 1993-2003 metus paskelbti Karaliaus Mindaugo dešimtmečiu ir sudaryti Lietuvos valstybingumo jubiliejinių metų paminėjimo komitetą. Taip pat siūloma Vilniaus Katedros aikštėje pastatyti paminklą Lietuvos krikščytojui Mindaugui.

Kolegija nutarė kreiptis į Lietuvos vyskupų konferenciją, prašydama, kad popiežiaus vizito ceremonijose būtų paminėtos ir Lietuvos krikšto 740-osios metinės. Šiuos kolegijos pasiūlymus savo parašais remia grupė Lietuvos mokslininkų, kultūros, visuomenės veikėjai. ("Liet. aidas")

Mykolaičio–Putino šimtmetis

1993 metai į literatūros istoriją įeis kaip V. Mykolaičio–Putino šimtmečio metai. "Vagos" leidykla juos pasitiko gražiu įsidėmėtinu leidiniu "Atsiminimai apie Vincą Mykolaitį–Putiną". Rinkinį paruošė literatūrologė Donata Mitaitė. Tai solidus, 560 puslapių tomas su 16-ka platesnei publikai mažai žinomų fotografijų iš rašytojo gyvenimo.

Knygon sudėti pasakojimai nušviečia jo būdo bruožus, šiek tiek paaiškina poelgių motyvus poetui tekusio sudėtingo gyvenimo situacijose. ("Lit. ir menas")

Vilniuje kuriama auksakalių gildija

1995 m. bus minimos auksakalystės amato Vilniuje 500-osios metinės. Susipažinti su senas tradicijas turinčio meno ir amato kūriniiais progų sovietiniais metais buvo nedaug, jie dažniausiai buvo laikomi saugyklose. Auksakaliai Lietuvoje nebuvo ruošiami, kai kurie jų studijavo Estijoje. Todėl dabar Lietuvos auksakalius galima suskaičiuoti ant pirštų. Jie visi gyvena sunkų išbandymo laiką — muziejai neturi už ką pirkti darbų, sumažėjo juvelyrinių dirbinių paklausa.

Ieškodami išeities, auksakaliai kuria savo gildiją, turi sumanymų atidaryti galeriją bei mokyklą. ("Respublika")

Parapija be bažnyčios

Ne tik džiaugsmingai prasidėjo šie metai: Pasvalio rajono Skrebotiškio tikintiesiems sudegė bažnyčia. Penki ugniagesių automobiliai atvyko į gaisrą, liepsnoms persimetus iš pagalbinių patalpų į maldos salę. Ugnis surijo medinį bažnyčios interjerą, altorių. Vertingesnius daiktus dar spėta išgelbėti, tačiau iš didelės bažnyčios liko tik akmens siena. Gaisro priežastis aiški — pernelyg prikūrenta krosnis, nuo kurios užsiplieskė drabužių spinta. Kukliais skaičiavimais, gaisro nuostoliai — 1,5 milijono talonų. ("Respublika")

Perki bilietą — sakyk pavardę

"Lietuvos geležinkelyje" naujovė — į tarptautinius traukinius, vykstančius į NVS (Nepriklausomų Valstybių Sandraugos) šalis, parduodami vardiniai bilietai (juose užrašoma keleivio pavardė). Pirkdamas bilietą, taip pat lipdamas į traukinį, keleivis privalo pateikti asmens dokumentą. Iš anksto grąžinant nepanaudotą vardinį bilietą, taip pat būtina pateikti tokį dokumentą.

Pasak "Lietuvos geležinkelių" valstybinės įmonės keleivių aptarnavimo skyriaus viršininko pavaduotojos Virginijos Petraitienės, tai daroma, stengiantis išvengti labai išplitusio bilietų perpardavinėjimo. ("Respublika")

Dirbtinės ašaros

Akcinė bendrovė "Bakteriniai preparatai" pradėjo gaminti naujus vaistus — kaugliukiną. Juo galima gydyti įvairiausias akių ligas. Naujuosius vaistus galima pavadinti dirbtinėmis ašaromis. Medikai pataria juos vartoti profilaktikai — pajutus, kad pavargo akys, po televizijos žiūrėjimo, skaitymo, esant sausam orui. Sausos akys dažnai vargina pagyvenusius žmones, tuos, kuriuos veikia saulė, vėjas, dulkės. Dirbtinės ašaros atgaivina akis.

Preparatą sukūrė Kauno medicinos akademijos profesoriaus Antano Gendrolio vadovaujama specialistų grupė. Jis įregistruotas sveikatos ap-

saugos ministerijos farmakopėjos komitete. Jam suteiktas vardas pagal tarptautines taisykles: pirmasis skiemuo "kau" žymi miestą, kuriame jis sukurtas, likusi žodžio dalis — pagrindinę preparato dalį — poligliukiną. ("Liet. aidas")

Pajudėjo...

Vilniaus miesto taryba viename iš posėdžių pritarė vasarą konkurso vertinimo komisijos atrinkto paminklo Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Gediminui Vilniuje projektui, kurį sukūrė vienas žymiausių XX a. skulptorių, išeivijoje gyvenantis Vytautas Kašuba. Architektas — Henrikas Šilgalis.

Paminklas Lietuvos valdovui Gediminui — vilniečiams labai prasmingas. Gediminas buvo ne tik sumanus ir įžvalgus Lietuvos valstybės vadovas, garsios dinastijos pradininkas, bet ir įtvirtino Vilnių kaip amžinąją Lietuvos sostinę, nuo amžių minimą metraščiuose, legendose ir dainose. Tad nenuostabu, jog vilniečiai taip troško ir nekantravo, kad jų miesto garbei būtų pastatytas paminklas. ("Liet. aidas")

Bičiulystė

Lietuvos respublikos kultūros ir švietimo ministras D. Trinkūnas ir Lenkijos respublikos kultūros ir meno ministro pavaduotojas M. Jagiello pasirašė bendradarbiavimo ir kultūrinių mainų 1993–1994 metais susitarimą. Jis apima visas kultūros sritis. Numatoma keistis parodomis, koncertais, meno kūrėjų grupėmis, taip pat rūpintis bendrais lenkų ir lietuvių istorijos bei kultūros paminklais, remti periodinę leidybą tautinių mažumų kalbomis ir kt. ("Liet. aidas")

Pora žinučių iš "Lietuvos aido"

- Lietuva tapo pirmąja Rytų Europos šalimi, su kuria Lenkijos ryšių ministerija pasirašė susitarimą dėl bendradarbiavimo pašto ir telekomunikacijų srityje.

- Kultūros ir švietimo ministerija pateikė naują mokymo planą, kur numatoma ateinančiais mokslo metais bendrojo lavinimo mokyklų moksleivių žinias vertinti 10 balų sistema. Dabar yra 5 balų vertinimo sistema.

Senovės lietuviai

V. Petravičius

•>>>

“Laiškai lietuviams” yra mūsų labai mėgstamas žurnalas. Jame randame daug dvasinės atgaivos. Prašome nepavargti! Meldžiame Dievulį sveikatos redaktoriui.

Jūsų R. Ražauskienė

•>>>

Žurnalas labai geras, įdomus ir mūsų skaitomas nuo pradžios iki paskutinio puslapio. Linkime Jums geros sveikatos ir ištvermės tokiam gražiam darbui.

V. Mikuckis

•>>>

Mielieji,

“Laiškai lietuviams” dabar tokie įdomūs, kad, pradėjus skaityti, negali atsitraukti. Linkiu sėkmės!

B. Morkūnienė

<<<•>>>

REDAKCIJOS PASTABOS

Viena skaitytoja klausia, kaip geriau uždresuoti laišką, siunčiamą redakcijai: ar siųsti redaktoriaus, ar “Laiškų lietuviams” vardu. Geriausia siųsti redaktoriaus vardu, bet galima rašyti ir “Laiškai lietuviams”, tačiau šiuo atveju reikėtų pridėti Red. (Redakcijai). Jeigu užrašoma tik “Laiškai lietuviams”, tai laiškas gali nuklysti kitur ir tik vėliau pasiekti redakciją.

Mums yra, be abejo, malonu, kai skaitytojai mūsų žurnalą pagiria, kai rašo, kad be jo būtų daug sunkiau gyventi, kai prašo, kad tik jo neperkeltume į Lietuvą, nes tokiu atveju jie liktų be jokio religinio žurnalo. Tačiau gali prireikti pasirinkti vieną iš šių dviejų galimybių: “Laiškus lietuviams” uždaryti, arba perkelti į Lietuvą, nes skaitytojų skaičius nuolat mažėja. Jau šių metų pirmame numeryje kreipėmės į skaitytojus, kad jie stengtųsi žurnalą paplatinti tarp savo pažįstamų arba užsakyti Lietuvoje gyvenantiems giminiams, draugams, pažįstamiems. Kai kurie į tą mūsų prašymą atsiliepė — vienas užsakė net penkiems asmenims į Lietuvą, kitas — keturiems. Jiems už tai labai dėkojame. Dar kartą kviečiame ir kitus pasekti šiais gražiais pavyzdžiais ir išgelbėti žurnalą nuo uždarymo. Seniau kartais Lietuvoje žmonės negaudavo jiems užsakyto žurnalo, bet dabar jau taip nepasitaiko — visi reguliariai gauna. Nors siuntinėjant į Lietuvą, išlaidos didesnės, bet mes prenumeratos kainos nekeliamo — ir į Lietuvą tik 15 dol. metams. Tad tikrai nuoširdžiai kviečiame padaryti džiaugsmą savo pažįstamiems Lietuvoje ir išgelbėti “Laiškus lietuviams” nuo uždarymo ar iškėlimo kitur. Užsakyti galima bet kuriuo laiku.

“Laiškuose lietuviams” paprastai būna tokia medžiaga, kuri nesensta, tad nebus jokio nuostolio skaitytojams, jeigu jie gaus žurnalą šiek tiek vėliau.

■ JAV vyskupai pasmerkė Jugoslavijos serbų vykdomus moterų prievartavimus ir žudymus Bosnijoje.

■ Rusijoje susidarė kovotojų prieš negimusią kūdikį žudymą sąjūdis, kurio vadovai kreipėsi į Vakaruose tokio sąjūdžio centrą ir gavo patarimų, spaudinių, vaizdajuosčių bei aparatų joms gaminti.

ŠYPSULIAI

Pas vieną ponį buvo jos bičiulių pobūvis. Jau buvo vėlus vakaras, kai visi išgirdo žemyn laiptais basų kojųčių šlepsėjimą.

— Tšš, — pasakė tyliai šeimininkė, — tai vaikai ateina pasakyti labanakt. Mane tai visados labai sentimentaliai nuteikia.

Po to — momentas tylos, o paskui plonas balselis:

— Mamyte, Vytukas pagavo tarakoną...

Baigiantis pamokai, matematikos profesorius sako studentams:

— Aš manau, kad visi suprantate ši skyrių, ar ne? O jeigu nors vienas šioje klasėje yra toks pusgalvis, kuris nesupranta, tai prašau atsistoti.

Po trumpos tylos atsistoja vienas studentas.

— Ar tai tu esi pusgalvis? — klausia profesorius.

— O ne, ponas profesoriau, bet man buvo labai nemalonu, kai tamsta tik vienas buvai atsistojęs.

■ Lietuvos katalikai gavo iš Vokietijos televizijos studiją. Joje bus ruošiami televizijai religinio turinio filmai ir vaizdajuostės parapijoms. Bet Lietuvos televizijos vadovybė bando kiek sumažinti šių programų laiką.

■ Nijolė Sadūnaitė vienu metu sudraskė gerą pluoštą pornografinių leidinių. Jų leidybos centras iškėlė jai bylą, kuri tęsėsi pusantrų metų. Pagaliau tų leidinių koncernas, pasijutęs nejaukiai prieš pasaulį, paprašė bylą teisme nutraukti.

■ Asyžiuje sausio 10 d. buvo surengtos maldos

Kan. Tumas-Vaižgantas negerdavo svaiginamųjų gėrimų, bet retkarčiais į karštos arbatos stiklą išipildavo stiklėlį konjako — gal nuo slogos. Sakoma, kad, būdamas vikaru vienoje parapijoje, jis pasivaikščiojimo metu pastebėjęs patvory gulintį visiškai nusigėrusį žmogų. Vaižgantas sustojęs ir įprastu būdo karštumu pradėjęs pasigėrusįjį barti:

— Pasigėrei, prisilakei degtinės ir guli patvory. Darai gėdą ir sau, ir visai parapijai.

Pasigėręs žmogus pakraipė galvą ir, vos apversdamas liežuvį, pasakė:

— Aš gėriau konjaką...

— Tai ko iš karto nesakei! — sušuko Vaižgantas, — saugokis, kad neperšaltum...

Graikų poetas Hesiodas 720 m. pr. Kristų sakė:

— Aš neturiu jokios vilties mūsų krašto ateičiai. Jei šiandieninis jaunimas paimtų rytojų vadovavimą, tai būtų galas mums, nes dabartinis jaunimas nepakenčiamas, tiesiog baisus, ne toks kaip mūsų laikais...

Parke vakare jaunas vyras kalbina merginą:

— Vakar mačiau, kaip jūs išsigandote, kai aš užkalbinau. O šiandien, atrodo, jau manęs nebijote?

— Nebijau, nes šiandien rankinuką palikau namie...

Auklėjimas — tai vaiko charakterio ugdymas taip, kad pradžioje jis mokomas kalbėti, o vėliau — tylėti.

už taiką pasaulyje, ypač Balkanuose. Tą maldų dieną buvo atvykusių vyskupų net iš 32 kraštų, kurie drauge koncelebravo šv. Mišias. Iš Lietuvos buvo atvykęs Panevėžio vyskupas J. Preikšas. Taip pat dalyvavo Lietuvos ambasadorius prie Vatikano Kazys Lozoraitis.

■ Lietuvos ambasada prie Vatikano persikėlė į naujas patalpas pačiame Romos miesto centre. Naujas adresas: Ambasciata di Lituania presso la Santa Sede, Piazza Farnese 44, 00186 Roma, Italia. Tel. 686-78-55. Fax 688-57-86.

TRUMPAI

■ Lietuvoje charizmatinis, ekumeninis sąjūdis "Gyvieji akmenys" leidžia turiningą religinį žurnalą "Gyvenimas šviesoje", kuriame gausu originalių ir verstinių straipsnių. Leidžiamas Kaune (Riomerio 16-44) 1500 tiražu. Per metus išeina 6-10 numeriai. Artimas žurnalo bendradarbis yra Kanadoje gyvenantis V. Kolyčius.

■ Lietuvos katalikų mokslo akademijos Vilniaus centras paskyrė premiją už geriausią 1992 išleistą religinę knygą "Jėzaus gyvenimas ir jo mokslas" jos autoriui kun. A. Liuimai, SJ. Komisiją sudarė: dr. A. Tyla, prof. Z. Zinkevičius ir prel. K. Vasiliauskas. Premijos mecenatas — prel. J. Prunskis.

■ Vilniaus universitete atidarytas tarptautinis religijos studijų ir tyrimo centras. Atidarymo iškilmėse dalyvavo universiteto rektorius, prorektorius, arkiv. A. Bačkis, švietimo ministras ir gausus būrys studentų. Čia bus dėstoma religijos įvadas, filosofija, krikščioniškoji socialinė doktrina, religingumo psichologija.

■ Kalėdų švenčių dienomis 40 Kauno tarpdiecizinės seminarijos auklėtinių ir Vilniaus arkikatedros jaunimo choras dalyvavo Marijos garbei skirtoje kelionėje į Romą.

■ Rusijos generalinis konsulas Kalkutoje įteikė 1992 metų Tarptautinę Levo Tolstojaus premiją Motinai Teresei už nenuilstamą veiklą, globojant vargšus ir apleistuosius. Ta proga Motina Teresė pareiškė viltį, kad jos įkurta Meilės misionierių vienuolija artimiausiu laiku galės Rusijoje įsteigti penkis centrus, kurie rūpinsis apleistais vaikais.

■ Prisikėlimo šventovė Kaune, buvusi paversta radijo gamykla, dabar grąžinta katalikams. Atstatymo darbai toli pažengę, bet dar jaučiamas didelis lėšų trūkumas.

■ Ispanijos naujametinės apklausos duomenimis, populiariausiu 1992 m. žmogumi pripažintas popiežius Jonas Paulius II, antroje vietoje — Vokietijos kancleris H. Kohl, trečioje — Prancūzijos prezidentas Mitterand.

■ Lietuvos vyčiai Čikagoje vasario 7 d. paminėjo Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 75 m. sukaktį. Specialiame bankete buvo pagerbtas Robertas Boris. Lietuvos vyčiai jau parūpino Lietuvos ligoninėms vaistų ir medicininių reikmenų už daugiau kaip 6 milijonus dolerių.

■ Lietuvoje tūkstančiui gyventojų 1925 m. buvo 12 gimimų, o dabar tūkstančiui gyventojų tenka tik keturi naujagimiai. Per 37 metus, įvedus abortus, Lietuva neteko apie du milijonus negimusių kūdikių. Kyla pavojus tautai išmirti.

■ Lietuvių skautų sąjungos žurnalas "Skautų aidas", leidžiamas Čikagoje, šiemet švenčia 70 m. gyvenimo sukaktį. Jis buvo įsteigtas Šiauliuose 1923 m. Dabar jį redaguoja v.s. A. Saulaitis, SJ, ir Pelėdų skiltis. Administratorė — A. Ramanauskienė. Gausiai iliustruotas, skleidžia Dievo, tėvynės ir artimo meilės idėjas, informuoja apie skautų veiklą pasaulyje ir tarp lietuvių.

■ Marijampolės mokyklos salėje gruodžio 27 d. buvo iškilmingai paminėta istoriko kun. Jono Toraičio, MIC (1872-1941) gimimo 120 metų sukaktis. Jis buvo Marijampolės marijonų gimnazijos steigėjas, istorijos vadovėlių autorius, Vytauto Didžiojo universitete istorijos dėstytojas. Minėjimą surengė Marijampolės bendrija ir miesto kraštotyros muziejus.

■ Lietuvos katalikai stengiasi organizuoti labdaros valgyklas. Tokią valgyklą atidarė Marijampolės "Caritas". Tiems tikslams patarnauja ir Vilniaus arkivyskupijos įsteigta Betanijos valgykla, kurią siekiama išplėsti, kad būtų galima pavalgydinti 500 alkstančių.

■ Lietuvos marijonų provincijai vyriausybė 1991 m. pripažino juridinio asmens teises. Marijonams grąžinti vienuolyno pastatai ir gimnazija Marijampolėje, Kauno vienuolyno pastatas ir Šv. Gertrūdės bažnyčia, Ukmergės Šv. Trejybės bažnyčia, Panevėžio Šv. Trejybės bažnyčia ir marijonų koplyčia kartu su vienuolyno pastatais. Siekiama atgauti vienuolyno namus Vilniuje ir Ukmergėje.

Juoz. Pr.

Didelę destrukciją mūsų gyveniman savo šaltu, lediniu dvelkimu įneša negailėstingoji ir nelaukiamoji viešnia — mirtis. Iš mūsų tarpo į Anapilį vienas po kito iškeliauja tautos šviesuoliai — dvasininkai, rašytojai, publicistai, menininkai, mokslininkai, pedagogai, inžinieriai, gydytojai, politikai, karininkai, sportininkai ir t.t. Išeina seni, garbingai savo pareigą žemėje atlikę, išeina, deja, ir jauni, nespėję įvykdyti kilnių sumanymų. Vienus iš jų mirtis pasiima gražiai, harmoningai, kitus — dramatiškai ir netgi tragiškai. Išėjusieji lieka savo darbuose, kūriniuose, o taip pat artimųjų bei draugų ir pažįstamų atmintyje. Tačiau atmintis turi nelemtą savybę — silpnėti. Pagaliau ir mirusius šviesuolius pažinojusiųjų ratas siaurėja. Todėl manome, kad, sakykim, tokių žmonių atminimui skirtas leidinys "Memoria", iliustruotas nuotraukomis ir kitokia memorialine medžiaga, susilauktų gyvo visuomenės dėmesio. Mirtis galinga, ji nugali viską, išskyrus atmintį.

Mūsų tėra labai mažai — apie tris milijonus tėvynėje ir nepilną milijoną kitoje Atlanto pusėje. Tad branginkime savaimingus tautinio charakterio ir talento bruožus, įamžinkime juos rašte ir vaizdinėje medžiagoje. Didžiausias tautos, tuo labiau mažos, turtas — ne nafta, ne anglis ir net ne auksas, o jos puikūs žmonės, jų išmintis, jų kūrybinis genijus.

Visus, kas su šiuo teiginiu sutinka, kviečiame imtis plunksnos ir rašyti apie iš gyvenimo anksčiau ar dabar išėjusius draugus, kolegas, pažįstamus, gyvenusius Lietuvoje ir už jos ribų, vertus atminimo, pagarbos įamžinimo. Rašinių žanrai gali būti patys įvairiausi — straipsniai, apybraižos, atsiminimai, vaizdeliai, pokalbiai, interviu, eilėraščiai, apsakymai, apysakos, pjesės ir pan.

Rašinius ir iliustracinę medžiagą siųskite šiuo adresu:

Leidinio "Memoria" rengėjams

Erfurto 34-36

2043 Vilnius, Lithuania.

"Laiškų lietuviams" konkursas jau pasibaigė. Gavome 44 straipsnius, beveik visi iš Lietuvos. Juos jau skaito konkurso vertinimo komisija, kurią sudaro: Vidas Dumašius, Česlovas Grincevičius, Rūta Jautokienė, Dana Mikužienė ir Stasė Petersonienė. Laimėtojai bus paskelbti gegužės mėn. 16 d. "Laiškų lietuviams" metinėje šventėje Jaunimo centre.